MAJANDUSKASV

Eesti jaoks on väliskeskkond väga heas seisus

"Rõõmusõnum on lisaks tööstusele võib-olla ka ehitussektor," ennustab Nordea Eesti peaökonomist **Tõnu Palm** täna avaldatava Eesti majanduskasvu kohta. ▶ 4–5

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Neljapäev, 31. august 2017 nr 153 (5751) **3 eurot**

Homes & Neighbourhoods

Liikuri Kvartal varsti tulekul

Registreeri huvi ja saa müügiinfo esimeste seas:

bonava.ee/liikuri

BONAVA

RAHVUSOOPER
ESTONIA

Eesti teater „Estonias“

-30%

Teatripiletid

Soodusmüügikampaania 3. septembrini

Vaata lisa: www.opera.ee
Estonia teatri kassa avatud T–P 11–19, info 683 1210, estonia@opera.ee.
Piletid müügil ka Piletimaailmas ja Piletilevis.

Sponsorid: SEB LEXUS TELE2 Kalev G4S LIVIKO AMSERV

opera.ee

PALGAD

Hinnatõus surub ka palku ülespoole

"Kui hinnad tõusevad, tahetakse ka palka juurde saada," toob Eesti Konjunktuuriinstituudi direktor **Marje Josing** välja ühe põhjuse, miks keskmine palk on tõusnud kõigi aegade rekordtasemele. ▶ 6

APTEEGID

Omandireformil ikka veel kõik otsad lahtised

Sotsiaalministeeriumis on valmimas kirgi kütva apteegireformi analüüs, millest lähtuvalt peaks riigikogu tegema otsuse, kas apteekide omandipiirang tuleb või mitte. Hulgimüüjad sõdivad tugevalt piirangule vastu. ▶ 8–9

INVESTOR

Üüriäri tõotab üsna lihtsalt head tulu

Kui investoril on plaan kinnisvara pikaks ajaks välja üürida, siis 20 aasta pärast oled võitnud selle korteri endale tasuta, sest üürnik on selle kinni maksnud, selgitas Scandium Kinnisvara arendusjuht Kalle Aron. ▶ 14–15

PÄEVA TEGIJA ▲

Poliitik peab valijat kartma

Kui kõht on tühi, siis tuleb muidugi igale poole kandideerida, ironiseerib suhtekorraldaja **Janek Mäggi.** Aga ei maksa arvata, et kui ühte asja hästi oskad, siis tuleb sul ka poliitikategemine hästi välja! Võib juhtuda, et sulle hakkavad hääled külge, aga võivad ka mitte hakata.
Põhjus, miks poliitikasse minnakse, on aga Mäggi sõnul sageli siiski lihtsalt see, et tööd on vaja. Missuguseid inimesi Mäggi ise eelistab valida, seda saad teada arvamusküljelt.
▶ Loe lisaks lk 12

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Neljapäev, 31. august 2017
nr 153 (5751) **3 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	NordPool	Euribor
1,1925 ▼	0,8386 ▲	9,5115 ▲	69,9130 ▼	38,47 ▲	-0,273

ILLUSTRATSIOON: SHUTTERSTOCK

Erakordsel ajal, kui sisuliselt kõik maailma olulised majandused kasvavad, avaldab statistikaamet täna Eesti majanduskasvu näitajad, mis jäävad ilmselt 4–5% vahele. ▶ 4–5

MAJANDUS

Kõik kasvavad

LÜHIDALT

Kofkin teenis kopsaka kasumi

Alexander Kofkinile kuuluv Meriton Hotels teenis mullu üle 1,2 miljoni euro kasumit. Äripäeva infopanka jõudnud ettevõtte majandusaasta aruandest selgub, et hotellindusega tegeleva Meriton Hotels ASi müügitulu kasvas mullu 12 protsenti, 11,95 miljoni euroni. Ärikasum tõusis 15 protsenti, 1,25 miljoni euroni. "Tegevuskeskkond on taastumas ja paranemas, mis soodustab müügitulemuste tõusu ja majandustulemuste üldist paranemist," kirjutas ettevõte.
Ettevõtte ainuomanik on Alexander Kofkin. Eelmisel aastal firmast dividende ei võetud. 2015. aastal maksis omanik endale 500 000 eurot dividende.

Riik ehitab 30 miljoni eest soomukeid ümber

Kaitseinvesteeringute keskus kuulutas reedel välja 30 miljoni eurose hanke, mille eesmärk on leida ettevõte, kes asuks soomukeid remontima ja ümber ehitama.
Ümberehitamisele ja remontimisele läheb 31 CV90 toetussoomukit, mis kaitseministeerium mullu Norrast hankis. Kuna tegemist on rahvusvahelise hankega, kus hankemenetlusliigina kasutatakse väljakuulutamisega läbirääkimistega hankemenetlust, saavad hankes osaleda kõik huvilised.

Nõudlus nafta järele suureneb

Energy Aspectsi analüütik Amrita Sen hoiatas, et viimasel kolmel kuul on globaalsel naftaturul näha olnud suurt nõudluse kasvu.
Turgu mõjutab praegu lühiajaliselt orkaan Harvey, mis räsis Texase osariiki ning tähendab seega ka naftatarnete vähenemist. Samas pikas perspektiivis peaksid ka globaalsel tasandil tarned vähenema, leiab Sen. Naftabarreli hind on pikalt püsinud 50 dollari kandis. Rahvusvahelise Energiaagentuuri viimase prognoosi kohaselt peaks tänavu päevane naftanõudlus tõusma 1,5 miljoni barreli jagu.

VALUUTA

Euro on tugevnenud valuläve piirile

Poliitilises vastasseisus Põhja-Koreaga oma varadele ohutumat kohta otsides on investorid panustanud ka eurole, mis kerkis USA dollari suhtes enam kui kahe aasta kõrgeimale tasemele.

SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Äripäev

Euro kurss kerkis teisipäeval läbi 1,20 dollari tasemest. Kauplejate sõnul leiavad investorid üha enam, et euro on praegu poliitiliselt stabiilsem vääring kui USA dollar. Ja majandus kasvab jõudsalt.

"Euro rallis, kuna Põhja-Korea teguri mõttes ei ole dollar turvasadam," ütles Bloombergile Banco Santander SA valuutastrateeg Stuart Bennett. "Euro on mitme indikaatori järgi vaadates ülehinnatud, kuid turg surub seda tõenäoliselt veelgi tugevamaks samal moel nagu aasta algul suruti eurot nõrgenema."

Euro tugevnes USA dollari suhtes teisipäeval 0,6%, 1,2045 dollarile. Esimest korda 2015. aasta jaanuarist kerkis euro läbi psühholoogiliselt olulise 1,20 dollari taseme. Eile andis euro tugevus veidi järele ning euro kauples USA dollari suhtes 1,1929 dollari tasemel.

Euro on aasta algusest USA dollari suhtes tugevnenud 14%. Ühisraha tugevdavad ka ootused, et Euroopa Keskpank, mille järgmine rahapoliitika nõupidamine on 7. septembril, hakkab vaikselt oma erakorralist stiimulit koomale tõmbama.

Pullid on väge täis

Läinud nädalal USAs Wyomingis Jackson Hole'is toimunud maailma keskpankurite iga-aastasel kohtumisel ei andnud keskpanga juht Mario Draghi stiimuli kohta ühtegi vihjet. Ega üritanud ka eurot nõrgemaks rääkida – nii said euro "pullid" ehk tõusule panustajad julgust juurde.

Samas näitas Euroopa Keskpanga juulikuise rahapoliitika nõupidamise protokoll, et keskpankade juhid väljendasid euro tugevnemise pärast juba muret.

Kommentaari euro tugevuse kohta küsiti ka Saksamaa kantslerilt Angela Merkelit, kelle jaoks on käimas valimiskampaania kõige otsustavamad nädalad. "Mina euro kursi üle ei otsusta," ütles Merkel, mööndes samas, et loomulikult mõjutab euro kurss Saksamaa kaubandusülejääki. "Isiklikult ei pea ma kaubandusülejääki mingiks dramaatiliseks nähtuseks," ütles Merkel.

Prognoosides, mis eurost edasi saab, usuvad analüütikud, et kindlasti tuleb ka mingi kasumivõtmine, kuid trend on tugevnemise suunas. Euroalal tähendab see rahastamistingimuste karmimaks muutumist, mida euroala majandus praegu ei vajaks.

"Küsimus on nüüd selles, mida teeb Euroopa Keskpank septembris turgude rahustamiseks," ütles UBS Group AG valuutastrateeg Thomas Flury. "Draghi peab kogu oma talendi mängu panema, et eurodollari praegune liikumine pidama saada."

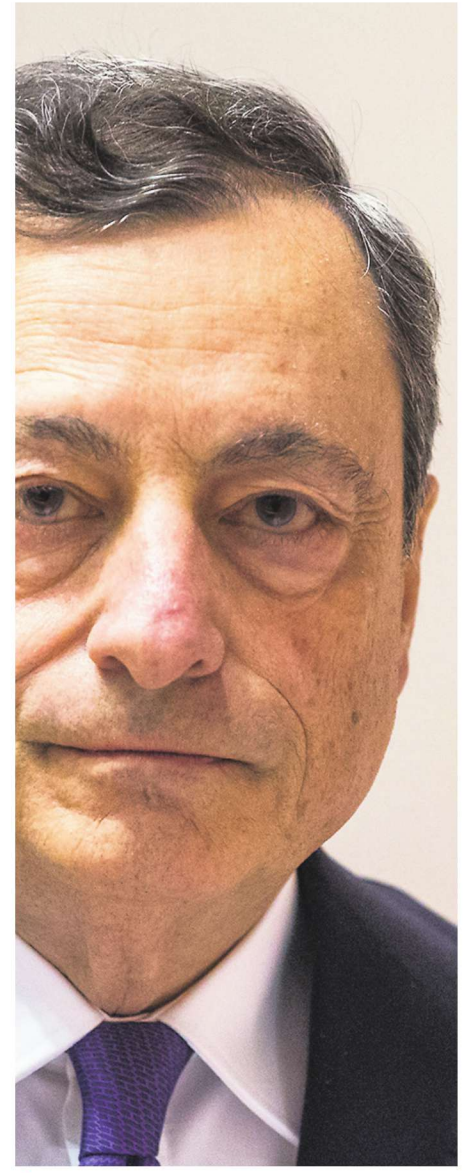

▲ **Mario Draghi ei hakanud eurot nõrgemaks rääkima.** FOTO: EPA

"Lähipäevil on valuutaturgudel peamine küsimus, kust läheb Draghi valulävi," ütles Credit Agricole SA strateeg Valentin Marinov. Analüütiku arvates on euro kurss juba üsna valuläve lähedal või üle selle. Koos madala nafta hinnaga võib see negatiivselt mõjutada euroala inflatsiooni väljavaateid lähema 6–12 kuu perspektiivis. Kui euro veel tugevneb, ei pruugi Euroopa Keskpanga rahapoliitiliselt nõupidamiselt 7. septembril tulla mingit teadet plaani kohta stiimulprogramm koomale tõmmata.

Eile avaldatud Euroopa Komisjoni indeksi järgi on euroala tööstuse ja tarbijate kindlustunne kerkinud viimase kümne aasta kõrgeimale tasemele. Kindlustunne tugevnes kõigis riikides, välja arvatud Saksamaal, kus ettevõtted on juba hakanud muret tundma tugeva euro negatiivse mõju pärast oma kasumile.

PANE TÄHELE

Euro on aasta algusest dollari suhtes tugevnenud 14%

euro kurss USA dollari suhtes

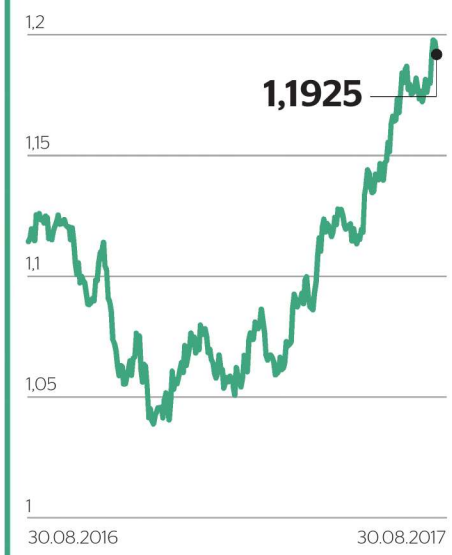

ALLIKAS: BLOOMBERG

Miks on kulla sära tuhmim?

Geopoliitilised pinged on taas kergitanud kulla hinda, kuid sellist turvasadama rolli nagu varem kullal praegu ei ole, väitis kindlustusfirma Allianz SE majandusnõunik Mohamed El-Erian agentuurile Bloomberg kirjutatud arvamusartiklis.

Ta toob esile kaks põhjust.

Esiteks maailma keskpankade erakorralised kriisimeetmed ehk "rahatrükk", mis on varade hinna alusnäitajatest lahku viinud. Selline olukord tähendab, et geopoliitiliste pingete kasvades ei reageeri varade hinnad nii tugevalt, kui ajalooliste mudelite põhjal võiks eeldada. Aktsiate hind ei lange nii palju ja kulla hinna tõus jääb mõõdukamaks.

Teine põhjus, mis investorite huvi kulla vastu on vähendanud, on krüptorahad. Need on pakkunud investeerimiseks alternatiivi ja suuremat tootlust.

Nii on kulla roll praegu riski maandajana ja alternatiivi pakkujana väiksem. Kuid oluline on sõna praegu. Pikemas vaates kulla traditsiooniline roll tõenäoliselt taastub. Seda enam, et keskpangad on juba oma stiimulipoliitikat koomale tõmbamas ja krüptovaluutad suure tõusu järel suuremas riskis odavneda, arutles El-Erian.

Teisipäeva hommikul reageeris kulla hind Põhja-Korea raketitulistamisele ligi protsendise tõusuga.

Eile oli kulla hind agentuuri Bloomberg andmeil 1311,57 dollarit untsist.

▲ Jaapani suursaadik Yoko Yanagisawa ja Eesti rahandusminister Toomas Tõniste. FOTO: ANDRAS KRALLA

LEPING

Jaapanis äri ajamine läheb lihtsamaks

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Eile sai allkirjad Eesti ja Jaapani vaheline maksuleping, mis teeb tulevast aastast lihtsamaks ja soodsamaks äri ajamise ja investeerimise ning peaks sealse turu poole vaatavatele ettevõtjatele kindlust lisama.

"See annab neile, kes Jaapanis ettevõtlusega tegelevad, reaalse võimaluse võita maksudelt," rääkis rahandusminister Toomas Tõniste. Nagu sellised lepingud ikka, aitab kokkulepe arendada ka riikidevahelisi suhteid ja investeerimiskliimat.

Ettevõtjad on Jaapani lepingu vastu huvi tundnud juba pikka aega. "Eesti jaoks on oluline, et selliseid lepinguid oleks paljude riikidega, kuid Jaapaniga sõlmitav leping on kindlasti märgiline," ütles kaubandustööstuskoja peadirektor Mait Palts märtsis, kui lepingu tekst lõpliku kuju sai.

Eesti Panga statistika järgi oli Jaapani otseinvesteeringute maht Eestisse 18,2 miljonit eurot, meie ettevõtjatel sinna aga 100 000 eurot. Tõniste sõnul ei ole praegu päris täpselt selge, kui palju siinseid ettevõtjaid Jaapanis tegutseb. Kuna seni oli meil maksuleping puudu, on osa ettevõtjaid ilmselt kasutanud teisi riike, et topeltmaksustamist vältida.

Palts tõi märtsis välja, et praegu pole veel lõpuni selge, kui palju hakkab sõlmitav maksuleping riikidevahelisele kaubandusele kaasa aitama. Siiski on kaubanduse elavdamiseks tema sõnul kindlasti vaja luua soodsad tingimused, mida leping ka teeb.

Räägiti välja erikohtlemine

Suuresti tugineb kolmapäeval Tõniste ja Jaapani suursaadiku Yoko Yanagisawa allkirja saanud leping OECD mudellepingule, ent erilised sätted on dividendi, intressi ja autoritasu käsitlevates artiklites.

Näiteks jätab leping piiratud maksustamise õiguse riigile, kus tulu teeniti – ülempiir on nende jaoks 10% dividendi summast. Seejuures on tuluallikariigis maksust vabastatud dividend, mille maksab välja ettevõte, mis on vähemalt 10% ulatuses teise lepinguriigi ettevõtja omanduses.

Suurematele osalustele keskendusid Eesti läbirääkijad rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro sõnul seetõttu, et arvesse on võetud, et ilmselt tahavad Eesti ettevõtjad sinna luua kas ettevõtte täisosalusega või kahasse mõne sealse tegijaga.

Niisiis annabki leping valitseva osaluse puhul õiguse dividendide Jaapanist väljamaksmisel makse seal mitte kinni pidada ning maksustada neid hoopis siin. "See on Eesti ettevõtjatele suur rahaline võit," rääkis Oro. Jaapani maksusüsteem on üsna keerukas ning tasutav summa sõltub firma suurusest, ent üldiselt ulatub maksumäär üle 30 protsendi.

Vähemusosaluste omanikud võidavad mõnevõrra vähem – näiteks ei saa täielikku vabastust sealsetest maksudest Jaapani börsile raha pannud investorid, kes Tokyo turu firmadelt dividendi korjavad. Samas võidavad ka nemad 10protsendilisest maksumäära ülempiirist.

"Igasugune leping on kahepoolne – selle suutis Eesti läbirääkimismeeskond välja rääkida ja me ei tunne ennast halvasti," rääkis Oro.

OECD tüüplepingust veidi erineva sättena näeb Eesti ja Jaapani leping ka ette, et teise riigi residendile makstud intressilt ei võeta makse rohkem kui 10% intressi summast. Tuluallikariigil ei ole õigust maksustada intresse, mille saaja on teine riik või selle omavalitsusüksus, keskpank või muu valitsusasutus. Erand on ka litsentsitasude puhul – nimelt on tuluallikariigil õigus maksu kinni pidada vaid kuni 5% litsentsitasu brutosummast.

Leping kaua veninud

Siinsed ettevõtjad on Jaapaniga maksulepingu sõlmimise vastu huvi tundnud juba paarkümmend aastat. "Ma olen aru saanud, et konkreetne huvi Jaapanil puudus selle lepinguga tegeleda. Võib-olla olime liiga väike riik," rääkis rahandusminister Tõniste.

Nüüd läheb leping peagi ka Jaapani parlamendis ratifitseerimisele. Tõniste märkis naljaga pooleks, et levib legend, justkui oleks peaminister Shinzo Abe andnud pärast 2015. aastal Eesti e-residendiks saamist käsu leping sõlmida. Tegelikult on aga Jaapanis vastu võetud otsus kõikide Balti riikidega topeltmaksustamise vältimise leping ära teha. Eestit, Lätit ja Leedut vaadatakse tervikuna ja kõigi kolme riigi lepingud peaksid sügisel Jaapani parlamendis järjest ratifitseerimisele minema.

Leping peaks jõustuma järgmise aasta 1. jaanuaril. Eestis hakkab riigikogu ratifitseerimist arutama sügisel. On peaaegu kindel, et see võetakse suurema kärata vastu, kuna maksulepingutes pole pea midagi poliitilist. Jaapanis pole samuti vastuseisu oodata.

TASUB TEADA

Mõni suur kala veel püüdmata

Eesti jaoks saab Jaapan olema 58. riik, millega maksuleping sõlmitakse. Ida-Aasia riikidest on leping olemas ka Hiina ja Lõuna-Koreaga. Oro sõnul polegi mõtet Hollandi kombel püüelda 80 lepingu kanti, kuna pärast sõlmimist tuleb kõiki leppeid ka käigus hoida ja infot vahetada. Küll on eesmärk teha leping kõikide OECD liikmetega.

Suurtest riikidest on Eestil puudu veel Uus-Meremaa ja Austraalia. Neist esimesega pole kõnelusi veel alustatud, ent Austraalia on läbirääkimiste alustamisest keeldunud. "Nad on nõudnud meilt põhjendust, miks seda vaja on – aga ega meil ei ole investeeringuid neile näidata," selgitas ministeeriumi maksupoliitika osakonna juht Lemmi Oro.

Riigi Kinnisvara

Müüa maja Tallinna vanalinnas

Uus tn 18, Tallinn

Alghind: 795 000 €
Tehing: **müük, maja, enampakkumine**
Korruseid: **2**
Hoone materjal: **kivimaja**
Üldpind: **330,5 m²**
Krundi suurus: **651 m²**
Kinnistu nr: **2161401**
Katastritunnus: **78401:101:1740**
Parkimine: **hoovis tasuta parkimise võimalus**
Pakkumise tähtaeg: **24.10.2017 kell 14:00**

Lisainfot müükide kohta saab Riigi Kinnisvara ASi müügijuhilt Märt Mäelt telefonidel: 606 3407 ja 51 33 745 ning e-posti aadressil: mart.mae@rkas.ee

Vaata ka teisi pakkumisi
www.rkas.ee/myyk

Riigi Kinnisvara

Müüa maja Kuressaare vanalinnas

Kitsas tn 2

Alghind: 175 000 €
Tehing: **müük, maja, enampakkumine**
Korruseid: **2**
Üldpind: **430 m²**
Krundi suurus: **347 m²**
Kinnistu nr: **107834**
Katastritunnus: **34901:013:0080**
Pakkumise tähtaeg: **24.10.2017 kell 14:00**

Lisainfot müükide kohta saab Riigi Kinnisvara ASi müügijuhilt Märt Mäelt telefonidel: 606 3407 ja 51 33 745 ning e-posti aadressil: mart.mae@rkas.ee

Vaata ka teisi pakkumisi
www.rkas.ee/myyk

toimetaja Viivika Rõuk
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

PROGNOOS

Majanduskasv tuleb äge

Analüütikud ennustavad, et kogu maailmas leviva majanduskasvu toel tegi teises kvartalis ägeda kasvu ka Eesti.

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee
Äripäev

OECD andmetel on maailma suurimad majandused saavutanud esimest korda viimase kümne aasta jooksul üksmeelse kasvu, mida võib pidada üsna haruldaseks.

Teises kvartalis kiirenes OECD riikide SKP aastakasv 2,4 protsendile, esimeses kvartalis jäi tõus 2,1 protsendi juurde. G7 riikide seas kasvasid enim Saksamaa, Jaapan ja Ameerika Ühendriigid 2,1 protsendiga, Itaalia jäi 1,5 protsendiga kõige aeglasemaks kasvajaks. Täna selgub, mil määral sai hoogsast kasvust osa Eesti.

Majandusteadlane Urmas Varblane tõdes, et pikka aega oli mure vastupidine, kui majanduskasv kogu aeg aeglustus. "Mina küll ei julge öelda, et see majanduskasv, mis praegu on pööranud paremaks, nüüd jääbki," rääkis ta ja märkis, et majanduskasvu taastumise taga on oluline osa keskpankade suurtel jõupingutustel, et ettevõtted saaksid odavalt laenu. "Samal ajal pikaajaline tegur, mis maailma majanduskasvu tagasi hakkab hoidma, on elanikkonna vananemine. See ei kao kuhugi," ütles Varblane veel ja nentis, et tema üleliia optimistlik ei ole.

> **Võib öelda, et kasv on igati laiapõhjaline, sest kasvu kiirenemisse on panustanud nii rikkad tööstusmaad kui ka arenguriigid.**
> Eesti Panga ökonomist Andres Saarniit

Varblane ütles, et Eesti jaoks on olukord selles mõttes hea, et väikese riigina oleme maailmaturul selgelt hinnavõtjad ja need, kes saavad maailmakaubanduse edenemisest igatpidi kasu. Ta imestas, et üle maailma levinud majanduskasv toimus hoolimata Ameerika Ühendriikide presidendi Donald Trumpi väljaütlemistest, kus ta nõudis kaubandusvabaduste piiramist ja seadis küsimärgi alla Maailma Kaubandusorganisatsiooni.

Paljud riigid kasvavad korraga

Nordea Eesti peaökonomist Tõnu Palm ütles, et Eesti väliskeskkond on kahtlemata väga heas seisus, sest varasemast on märksa rohkem riike kasvutrajektooril ja kogu maailma majanduse riikide kasv on rohkem sünkroonis. Palmi hinnangul moodustavad kasvukompoti kõrge tööhõive, mis omakorda soodustab eratarbimist, kasvu rohkem panustav riikide fiskaalpoliitika ja globaalse kaubanduse elavnemine koos tõusnud toorainehindadega.

Siiski leidis ka Palm, et tänavune suur kasv võtab edaspidi veidi hoogu maha. "Enamikul riikidel jääb kasvu kiirus see aasta kõrgemaks ja järgmistel aastatel hakkab lähenemine pikaajalisele kasvule. See trend algab järgmisel aastal."

Palm ennustas, et kui Eestis oli SKP aastakasv esimeses kvartalis üle nelja protsendi, siis teises kvartalis ootab tema mõnevõrra mõõdukamat kasvutempot. "Aga me oleme näinud, et kasv tuleb teises kvartalis laiemalt baasilt. Rõõmusõnum on lisaks tööstusele võib-olla ehitussektor, mis teises kvartalis koos paraneva eratarbimisega hoiab kasvu väga kõrgel. Kõik hoovad lubavad head kasvu," selgitas ta.

Varblane oli optimistlikum. "Kui vaadata seda, mis on toimunud töötleva tööstuse kasvuga, kui vaadata ekspordi ja ehituse numbreid, siis arvan, et see number tuleb päris äge. Pakun, et see võib olla isegi viie juures kuskil," rääkis ta ja lisas, et aastakasv tuleb ilmselt siiski tagasihoidlikum.

Varblane märkis, et Eestis on läinud välisturgudele suunatud sektoritel, näiteks puit ja masinaehitus, stabiilselt hästi. Ta ütles, et nende puhul on oluline, et ei mindaks liialt optimistlikuks ja investeerimisotsuseid ei tehtaks mõtlematult.

"Aga mulle tundub, et meil on 2008. aastal alanud kriis olnud väga õpetlik ja ettevõtted on praegu palju ettevaatlikumad. Ja nüüd hakkavad uuesti tulema uudised uute tehaste ehitamise soovist, investeerimisvalmidusest. Kui seda tehakse kaalutletult, ei näe ma siin seda hirmsat ohtu, et kui 2008–2009 nüüd kordub," rääkis ta.

Arusaamine on paranenud

Varblane lisas, et ettevõtetel on arusaamine riskidest paranenud ja saadakse aru, et riske suudetakse seedida paremini, kui kõike ei tehta laenuraha pealt. "Ja kui nüüd midagi juhtub, ei ole sul vaja kellelegi võlga maksta, vaid lihtsalt oma raha on mingi aeg kinni ja sa ei teeni sellega midagi. Arusaamine riskist on praegu ikkagi ettevõtetel hulga parem. Ja ka mõned väliskeskkonna trendid on olnud ka selgelt soodsad."

Ta ütles, et praegu on oluline see, et piimasektor on saanud taas jalad alla. "Maailmaturu nõudlus ütleb uuesti, et me oleme valmis ka raha maksma selle eest. Ma usun, et selles sektoris investeerimised töötlemisvõimsusesse tehakse ka ära ja see on väga hea. Siis me ei pea enam hakkama müüma oma piima Leetu, nagu me praegu teeme."

Kui vaadata seda, mis on toimunud töötleva tööstuse kasvuga, kui vaadata ekspordi ja ehituse numbreid, siis arvan, et see number tuleb päris äge.

▲ **Majandusteadlane Urmas Varblane pakub, et Eesti teise kvartali majanduskasv tuleb 5 protsendi kanti.**

Aktsiaturgudel ettevaatlikkus

LHV analüütiku Erko Rebase sõnul ei ole aktsiaturgudel turuosalised hoolimata tugevnenud näitajatest kaitset alla lasknud ning jälgivad silmanurgast potentsiaalseid riske.

"Silmapiiril ei pruugi küll paista praegusel ajal väga palju tegureid, mis raputaksid maailmamajanduse finantsstabiilsust ja tingiksid uue surutise, kuid ettevaatlikuks teevad suhteliselt kõrged hinnatasemed," märkis Rebane.

Ta lisas, et rahvusvaheliste fondijuhtide seas tehtud küsitlustest paistab, et rekordiliselt pea pooled vastanutest pidasid aktsiaturgusid ülehinnatuks. "Ees võib oodata õhu väljalaskmine, aga samas peab tõdema, et sündmus ei tuleks investoritele üllatusena."

STATISTIKA

Eesti kaubanduspartnerid tunnevad end kindlalt

Eesti suuremate ekspordipartnerite SKP kasv 2017 II kvartalis võrreldes mullusega, %

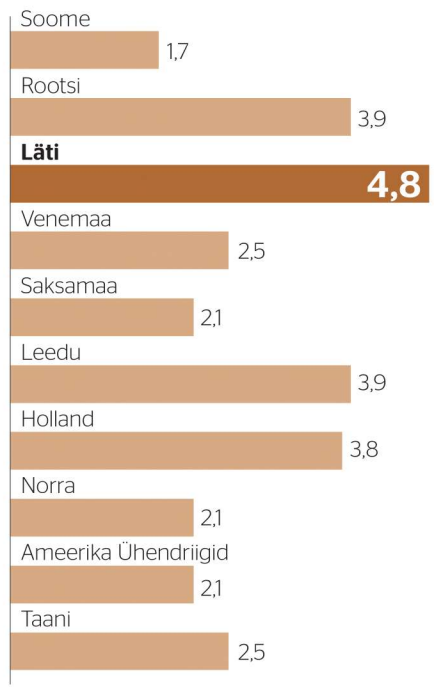

Globaalne majanduskasv kogub tuure

SKP kasv võrreldes eelmise aastaga, %

riik	I kv 2017	II kv 2017
Hiina	**6,9**	**6,9**
Indoneesia	5,0	4,9
Läti	4,1	4,8
Tšehhi	3,0	4,5
Poola	4,2	4,4
Rootsi	2,4	3,9
Leedu	4,0	3,9
Holland	2,6	3,8
Ungari	3,9	3,6
Slovakkia	3,1	3,1
Hispaania	3,0	3,1
Mehhiko	2,6	3,0
Iisrael	3,6	3,0
Austria	2,1	2,9
Portugal	2,8	2,7
Lõuna-Korea	3,0	2,7
Taani	2,6	2,5
Jaapan	1,4	2,1
Saksamaa	1,9	2,1
Ameerika Ühendriigid	2,0	2,1
Norra	0,8	2,1
Prantsumaa	1,1	1,8
Soome	2,4	1,7
Ühendkuningriik	2,0	1,7
Itaalia	1,2	1,5
Belgia	1,6	1,5
Tšiili	0,2	1,3
Colombia	1,2	1,3
Island	7,6	-
Iirimaa	6,6	-
India	6,2	-
Sloveenia	5,0	-
Türgi	4,5	-
Eesti	4,0	-
Luksemburg	3,3	-
Uus-Meremaa	2,5	-
Kanada	2,3	-
Austraalia	1,7	-
Šveits	0,9	-
Lõuna-Aafrika	0,6	-
Kreeka	0,4	-
Argentina	0,1	-
Brasiilia	-0,4	-

Suure kasvu aastad jäävad eelmisesse sajandisse

maailma SKP aastane kasv, %

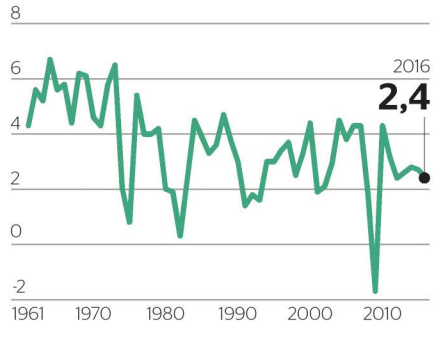

ALLIKAS: STATISTIKAAMET, OECD, MAAILMAPANK, REUTERS

KOMMENTAAR

Euroala kasv on üllatanud

MIHKEL NESTOR
SEB analüütik

2017. aasta esimene pool on olnud majanduslikult edukas väga suure osa jaoks maailmamajandusest.

USA majandus on näidanud, hoolimata poliitilistest tõmbetuultest, head kasvutempot ja tugevad kindlustundeindikaatorid prognoosivad selle jätku. Euroala on suutnud isegi veidi üllatada, kasvades oodatust kiiremini. Selle taustaks on ennekõike tööturgude pidev tugevnemine ja majandusolukorra parenemine lõunapoolses osas.

Arenevatel turgudel on pilt riigiti muidugi väga erinev, kuid siiski parem kui varem. Hiina majanduses jätkub äärmiselt kontrollitud kasvu aeglustumine, kuid me räägime siiski kaugelt üle 6% küündivast SKP tõusust. Indias ületab majanduskasv tänavu 7% ja hiljutised maksureformid tõotavad edaspidi majanduskasvu veelgi kiirendada.

Hoopis halvemad on lood Brasiilia ja Venemaa majandusega, kuid tänavu murravad mõlemad majanduslangusest välja. Eesti jaoks on euroala kõrval kõige tähtsam olukord meie kahe peamise ekspordipartneri juures – Soomes ja Rootsis. Soome on sellel aastal pakkunud suure üllatuse, kasvades pea protsendi võrra kiiremini kui oodatud. Rootsis on oodatav majanduskasvu aeglustumine toimunud aga prognoositust aeglasemalt.

Kestlik kasv ei ole veel teada

ANDRES SAARNIIT
Eesti Panga ökonomist

Maailmamajanduse olukord on tänavu tõepoolest parem kui mullu ja selles mõttes on prognoosid täitunud.

Ehkki riigiti võivavad majanduskasvu vedavad jõud erineda, on majanduskasvu tänavu toetanud nii suurenenud investeerimisaktiivsus kui ka tarbijate paranenud kindlustunne, nii stabiliseerunud toormehinnad kui ka jätkuvalt leebe rahapoliitika. Võib öelda, et kasv on igati laiapõhjaline, sest kasvu kiirenemisse on panustanud nii rikkad tööstusmaad kui ka arenguriigid.

Möödunud kümnendil enne kriisi küündis keskmine aastakasv maailmas üle 4% ja kaubavahetus isegi üle 6 protsendi. Selle aasta esimesel poolel saavutasid nii kiire kasvu vaid vähesed riigid. Milline on kriisijärgne kestlik kasv, ei ole veel kaugeltki selge. Näiteks Rahvusvaheline Valuutafond prognoosis kevadel, et viie aasta pärast jõuab majanduskasv maailmas 3,8 protsendini ning kaubavahetuse kasv 4 protsendini.

24.08.2017 korraldustega nr 720 ja nr 721 kuulutas Jõelähtme Vallavalitsus välja kirjaliku enampakkumise **Jägala küla, Mõisa tee 3, Loo alevik, Jõeääre tee 4, Jõeääre tee 6, Jõeääre tee 40 ja Jõeääre tee 42** kinnistute võõrandamiseks alljärgnevatel tingimustel:

1. **Võõrandada avaliku kirjaliku enampakkumise korras:**

   1.1. Harju maakonnas, aadressil Jõelähtme vald, Jägala küla, Mõisa tee 3 asuv kinnisasi, milleks on 4708 m² suuruse pindalaga 100 % elamumaa sihtotstarbega maaüksus, mille katastriüksuse tunnus on 24505:002:0023 (edaspidi: kinnistu I) (täiendav info http://joelahtme.kovtp.ee/enampakkumised). Kinnistu I avaliku kirjaliku enampakkumise korras võõrandamise ostu-müügi alghinnaks kinnitada 30 000 (kolmkümmend tuhat) eurot;

   1.2. Harju maakonnas, aadressil Jõelähtme vald, Loo alevik, Jõeääre tee 4 asuv kinnisasi, milleks on 1362 m2 suuruse pindalaga, 100 % elamumaa sihtotstarbega maaüksus, mille katastriüksuse tunnus on 24501:001:0811 (edaspidi: kinnistu II) (täiendav info http://joelahtme.kovtp.ee/enampakkumised). Kinnistu II avaliku kirjaliku enampakkumise korras võõrandamise ostu-müügi alghinnaks kinnitada 40 000 (nelikümmend tuhat) eurot;

   1.3. Harju maakonnas, aadressil Jõelähtme vald, Loo alevik, Jõeääre tee 6 asuv kinnisasi, milleks on 1382 m² suuruse pindalaga, 100 % elamumaa sihtotstarbega maaüksus, mille katastriüksuse tunnus on 24501:001:0812 (edaspidi: kinnistu III) (täiendav info http://joelahtme.kovtp.ee/enampakkumised). Kinnistu III avaliku kirjaliku enampakkumise korras võõrandamise ostu-müügi alghinnaks kinnitada 40 000 (nelikümmend tuhat) eurot;

   1.4. Harju maakonnas, aadressil Jõelähtme vald, Loo alevik, Jõeääre tee 42 asuv kinnisasi, milleks on 1978 m² suuruse pindalaga, 100 % elamumaa sihtotstarbega maaüksus, mille katastriüksuse tunnus on 24501:001:0827 (edaspidi: kinnistu IV) (täiendav info http://joelahtme.kovtp.ee/enampakkumised). Kinnistu IV avaliku kirjaliku enampakkumise korras võõrandamise ostu-müügi alghinnaks kinnitada 40 000 (nelikümmend tuhat) eurot;

   1.5. Harju maakonnas, aadressil Jõelähtme vald, Loo alevik, Jõeääre tee 40 asuv kinnisasi, milleks on 1488 m² suuruse pindalaga 100 %, elamumaa sihtotstarbega maaüksus, mille katastriüksuse tunnus on 24501:001:0828 (edaspidi: kinnistu V) (täiendav info http://joelahtme.kovtp.ee/enampakkumised). Kinnistu V avaliku kirjaliku enampakkumise korras võõrandamise ostu-müügi alghinnaks kinnitada 40 000 (nelikümmend tuhat) eurot.

2. **Kirjalikud pakkumised tuleb esitada paberkandjal postiaadressile Postijaama tee 7, Jõelähtme küla, Jõelähtme vald, Harjumaa.**
3. **Kirjalike pakkumiste esitamise tähtajaks määrata kinnistu I puhul 02.10.2017 kell 16:45 ja pakkumiste avamise ajaks 03.10.2017 kell 10:00 ning kinnistute II-V puhul 06.11.2017 kell 12:45 ja pakkumiste avamise ajaks 07.11.2017 kell 10:00 ja Pakkumiste avamise asukohaks määrata Jõelähtme Vallavalitsuse volikogu saal, aadressil Postijaama tee 7, Jõelähtme küla, Jõelähtme vald, Harjumaa.**
4. **Enampakkumisest ei või osa võtta isiklikult või esindaja kaudu enampakkumise läbiviimisega seotud isikud, nende abikaasad ning otseliinis sugulased ja maksuvõlglased ja isikud kellel on valla ees täitmata võlaõiguslikest lepingutest tulenevad rahalised kohustused.**
5. **Hiljemalt kinnistu ostu-müügi lepingu sõlmimise hetkeks peab kinnistu ostu-müügi hind olema laekunud.**
6. **Enampakkumisel osalejad on oma pakkumisega seotud alates pakkumise tegemisest kuni enampakkumiste tulemuste kinnitamiseni. Isik või isikud, kelle kasuks enampakkumise tulemused kinnitatakse, on oma pakkumisega seotud kuni kinnistu ostu-müügi ja asjaõiguslepingu sõlmimiseni.**
7. **Kinnistute enampakkumise tulemuste kinnitamise osas teeb Jõelähtme Vallavalitsus otsuse pakkumiste esitamise tähtajast kümne (10) tööpäeva jooksul.**
8. **Kinnistu ostu-müügi ja omandiõiguse üleandmise asjaõigusleping sõlmitakse ühe (1) kuu jooksul alates enampakkumise tulemuste kinnitamisest Jõelähtme Vallavalitsuse poolt.**
9. **Kinnistu I enampakkumise raames esitatava ostupakkumise tagatisraha suuruseks määrata 600 eurot. Kinnistu II, kinnistu III, kinnistu IV ja kinnistu V enampakkumise raames esitatava ostupakkumise tagatisraha suuruseks määrata 800 eurot. Tagatisraha tuleb tasuda Jõelähtme Vallavalitsuse arveldusarvele nr 10002018905004 SEB Pangas või arveldusarvele nr EE432200221012002639 Swedbank´is või arveldusarvele nr EE391700017003270406 Nordea Pangas kinnistu I ostupakkumise esitamisel hiljemalt 29.09.2017 ja kinnistute II-V ostupakkumise esitamisel hiljemalt 03.11.2017. Enampakkumisel osalejale, kes ei osutunud enampakkumise võitjaks, tagastatakse tasutud tagatisraha enampakkumise tulemuste kinnitamisest kolme (3) tööpäeva jooksul. Enampakkumise võitnud osalejale tagatisraha ei tagastata ning see arvestatakse ettemaksuna tasumisele kuuluva kinnistu ostu-müügi hinna sisse.**
10. **Juhul, kui enampakkumise võitja ei sõlmi enampakkumise tulemuste kinnitamisest ühe (1) kuu jooksul kinnistu ostu-müügi lepingut või ei ole tasunud punkti 5 kohaselt kinnistu ostu-müügi hinda, tunnistatakse enampakkumine nurjunuks ning enampakkumise võitjale tagatisraha ei tagastata.**
11. **Kirjalik enampakkumine ja sellele lisatud dokumendid peavad olema vormistatud eesti keeles.**
12. **Kinnistu enampakkumisel esitatud kinnistu ostuhinna pakkumine peab olema esitatud eurodes.**
13. **Kinnistu ostu-müügi lepingu sõlmimise kulud, sh. notari tasud ja riigilõivu, tasub täies ulatuses kinnistu ostja.**
14. **Kinnistu antakse kinnistu ostjale üle kinnistu ostu-müügi lepingu sõlmimisega.**
15. **Kinnistu avalikul kirjalikul enampakkumisel osalemiseks peab osaleja esitama Jõelähtme Vallavalitsusele paberkandjal nummerdatult ja allakirjastatult alljärgnevad andmed ja dokumendid:**

    15.1. avaldus enampakkumisel osalemiseks;

    15.2. nõusolek kinnistu ostmiseks käesolevas teatises toodud tingimustel;

    15.3. enampakkumisel osaleja täielik nimi, isikukood või sünniaeg, elukoht ja aadress, kontaktandmed; juriidilise isiku puhul nimi, registrikood, asukoht ja aadress, kontaktandmed;

    15.4. juriidilisest isikust enampakkumisel osalejal põhikirjakohase pädeva organi otsus enampakkumisel osalemiseks ja kinnistu pakkumishinna suuruse kohta;

    15.5. juriidilisest või füüsilisest isikust enampakkumisel osaleja esindaja puhul volikiri;

    15.6. kinnistu ostuks pakutav ostuhind sõnade ja numbritega, nende erinevuse korral arvestatakse sõnadega kirjutatud ostuhinna summat;

    15.7. pakkumise tegemise kuupäev, pakkumise esitaja allkiri;

    15.8. koopia tagatisraha tasumist tõendavast dokumendist;

    15.9. kinnistu ostuhinna pakkumus tuleb esitada kinnises ümbrikus, millel peab olema pakkuja nimi ning aadress. Kinnistu I ostuhinna pakkumust sisaldav ümbrik peab olema varustatud tekstiga "Kinnistu enampakkumine" Mitte avada enne 03.10.2017 kell 10:00" ning kinnistute II-V ostuhinna pakkumist sisaldav ümbrik peab olema varustatud tekstiga (vastavalt ostetavale kinnisasjale) - "Enampakkumine (soovitud kinnistu nimi)". Mitte avada enne 07.11.2017 kell 10:00".

PALGAHÜPE

Hinnatõus pani palgad kasvama

Teises kvartalis tõusis keskmine brutopalk aegade kõrgeimale tasemele. Palgakasv on aeglustunud neli kvartalit järjest, ent tööjõupuudus ja hinnatõus panid selle uuesti kasvama, ütlevad eksperdid.

◀ "Kui hinnad tõusevad, tahetakse ka palka juurde saada," põhjendas Eesti Konjunktuuriinstituudi direktor Marje Josing kiirenenud palgatõusu.
FOTO: ANDRES HAABU

"Tööturule lisab pingeid ka tööealise elanikkonna vähenemine. Sellel aastal on tööealisi Eestis 6000 inimese võrra vähem kui aasta tagasi.

Swedbanki vanemökonomist Liis Elmik

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee
Äripäev

Statistikaameti andmetel kasvas keskmine brutopalk teises kvartalis võrreldes eelmise aasta sama ajaga 6,8%. Eesti Konjunktuuriinstituudi direktor Marje Josing sõnas, et palgakasvu kiirenemise taga on majanduse elavnemine ja hinnatõus. "Kui hinnad tõusevad, tahetakse ka palka juurde saada," ütles ta. Kuna ettevõtete kasumid on samuti korraliku hüppe teinud, kasvades pea veerandi, ei ole Josingu sõnul vaja uut palgarallit eriti karta. Seda eriti seepärast, et reaalpalga kasv on ainult 3,7% ehk pea poole võrra väiksem kui absoluutne palgakasv. "Inimesed, kes poes käivad, tunnetavad selgelt, et hinnad on kõrged ja söövad palgakasvu ära," rääkis ta.

Hinnatõusu taga on samuti majanduse elavnemine ja ärikonjunktuuri paranemine, aga ka toorainete kallinemine.

Josingu sõnul on halb see, et praeguse palgakasvu vedur on riigisektor. "Nii ei peaks olema. See tekitab erasektorile, kus on niigi tööjõupuudus, veel lisasurvet," ütles ta. Peale riigisektori vedasid teises kvartalis palgakasvu ka mäetööstus ja energeetika, mis veel mõni aeg tagasi olid kriisi langemas. "Koondati, külmutati palku. Nüüd on turg paranenud ja jälle kannatab neis sektorites palka tõsta," ütles ta.

Tööjõupuudus kasvatab palku

Josing lisas, et palgatõusu surub tagant ka tööjõupuudus. Sama meelt on Swedbanki vanemökonomist Liis Elmik. "Veel rakendamata tööjõuressurssi on Eesti tööjõuturul järjest vähem," ütles Elmik, kelle sõnul on juba töötavate või veel tööd otsivate inimeste osakaal tööealises elanikkonnas tõusnud viimase 20 aasta kõrgeimale tasemele. Täitmata ametikohtade arv oli esimeses kvartalis viimase kaheksa aasta suurim. "Tööturule lisab pingeid ka tööealise elanikkonna vähenemine. Sellel aastal on tööealisi Eestis 6000 inimese võrra vähem kui aasta tagasi," rääkis Elmik.

Elmiku sõnul prognoosib Swedbank, et kiire palgakasv jätkub ka järgmisel aastal, kuna tööjõu pakkumine ei suuda tööjõu nõudlusega sammu pidada.

Elmiku sõnul aeglustub sel aastal palgatöötajate ostujõu kasv, sest hinnad tõusevad. Teises kvartalis tõusis hindade muutusega korrigeeritud keskmine netopalk ligi 4%. "Ostujõu aeglasem kasv on pidurdanud ka tarbimise kasvu. Aasta esimesel poolel suurenes jaemüük vaid 2% eelmise aasta sama perioodiga võrreldes," selgitas ta.

Keskmine brutokuupalk tõusis enamikul tegevusaladel. Brutokuupalga aastakasv oli kiirem mäetööstuses ja energeetikas, kus keskmine palgatase tõusis nafta hinna madalseisu ajal keskmisest aeglasemalt. Tööjõupuudus toetas palgakasvu info ja side valdkonnas. Keskmine palgatase ei muutunud kinnisvarasektoris ja kasvas suhteliselt aeglaselt põllumajanduses. Kinnisvaras ja põllumajanduses on ettevõtete kasumid varasemast väiksemad.

STATISTIKA

Keskmine palk on aegade kõrgeim

keskmine brutokuupalk eurodes

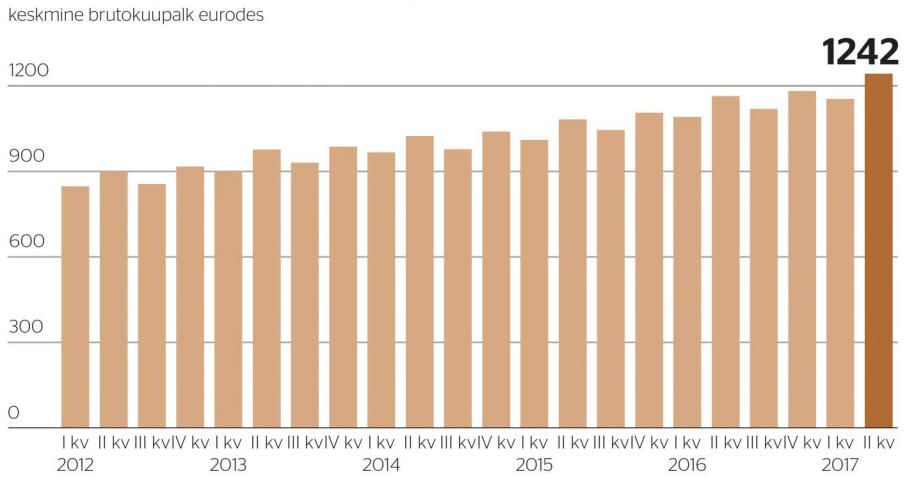

ALLIKAS: STATISTIKAAMET

KOMMENTAAR

Ehituses on ülekuumenemisoht

ORSOLYA SOOSAAR
Eesti Panga ökonomist

Hoolimata kiirest palgakasvust suurenes ka ettevõtete kasum.

Äritsüklis kõiguvad palgad vähem kui kasumid ja majanduse tugevnedes kasvab kasum palkadest kiiremini, et teha tagasi vahepealset langust. Et tööjõukulude osa lisandväärtuses läheneks majanduskriisieelsele tasemele või ka Euroopa Liidu keskmisele, peaks kasumi kasv veel mõnda aega palgakasvu ületama.

Ettevaates võib palgakasvu veelgi kiirendada suurem nõudlus tööjõu järele, mis majanduse hoogustumisega tavaliselt kaasas käib. Konjunktuuriinstituudi kindlustundeuuringu andmed näitavad, et hõive kasvu ootavate ettevõtete osakaal on suurenenud ja tööjõupuudust nimetatakse tootmist piirava tegurina järjest sagedamini. Ülekuumenemise oht on eriti ilmne ehituses, kus teises kvartalis jäi palgakasv siiski veel majanduse keskmisele alla. Tõenäoliselt on seda aidanud pidurdada välistööjõu värbamine.

RIIGIKOHUS

Gildi investorid said lüüa

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee

Riigikohus otsustas eile rahuldada finantsinspektsiooni määruskaebuse lõpetada kohtuasi, milles nn Gildi investorid nõudsid 10 miljoni eurose kahju hüvitamist.

"Meil on hea meel, et riigikohus lõpetas nn 10 miljoni kohtuasjas vaidluse, kuna nõue oli selgelt aegunud," sõnas finantsinspektsiooni juht Kilvar Kessler. "Olen veendunud, et antud asjas püüdis rühm kaebajaid kuldkala kohast, kust seda õiguslikult püüda ei saanud," lisas ta.

Kohtusse jõudis asi alles pärast seda, kui Gildi investorid esitasid finantsinspektsioonile 15. detsembril 2015 10 miljoni euro hüvitamise taotluse. Investorite kaebus põhines Seaside Residence Baku 2007. aasta juulis korraldatud võlakirjade emissioonil, millega sooviti arendada kinnisvara projekti Aserbaidžaanis. Finantsinspektsioon jättis taotluse rahuldamata, viidates, et see on aegunud. Nõnda pöördus tuntud ja vähemtuntud äritegelastest koosnev seltskond oma õiguste kaitsmiseks mullu kevadel kohtusse.

Riigikohus aga lõpetas menetluse samal alusel, mille järgi finantsinspektsioon kaebajate taotlust ei rahuldanud – nõue on aegunud. Riigikohtu hinnangul pidid kaebajad hiljemalt 2012. aasta veebruari lõpuks olema teadlikud tagajärgedest, mida nad kahjuna käsitlevad ja finantsinspektsioonile ette heidavad. Samuti toonitas riigikohus, et kaebajad on vastaval perioodil oma õiguste kaitseks kasutanud ka vandeadvokaadi abi ega saa oma teadmatust kogenematusega põhjendada.

Kohtu kulud jäävad kaebajate katta.

▶ Keskerakondlane Siret Kotka-Repinski käis eile kohtus rääkimas, kuidas koos Edgar Savisaarega Hispaanias käis.
FOTO: ANDRAS KRALLA

SAVISAARE PROTSESS

Vanad rindekaaslased andsid tunnistusi

MARI METS
mari.mets@aripaev.ee

Eile andsid Savisaare protsessil tunnistusi Siret Kotka ja Taavi Aas.

Praegune linnapea kohusetäitja Taavi Aas oli 2014. ja 2015. aastal linnavalitsuses INTA kongressi töögrupi juht. Samas pidi ta võtma kohtuistungil ka kannataja esindaja rolli, sest Tallinna linna käsitletakse protsessil kannatajana seoses linnavalitsuse raha eest tehtud Keskerakonna valimiseelsete plakatitega.

Aas ise ei leidnud, et Tallinna linn oleks kannataja, kuna tema hinnangul sai linn nendest plakatitest mainekasu.

Tunnistaja Aas aga rääkis, et INTA kongressi toimumiskoha leidmine oli linna välissuhete teenistuse peamine ülesanne – tema küll juhtis töögruppi, kuid sisulise töö tegi välissuhete teenistus. Ometi tegeles Aas Savisaarele INTA toimumiskoha detaile puudutava info ettekandmisega, nagu viitas prokurör Steven-Hristo Evestus. "Kohtuprotsessi jälgides olen saanud teada, et on üks lindistus, millel ma informeerin linnapead, milliste hotellidega välissuhete teenistus tutvuma kavatseb minna. Ülekuulamisel ma isegi ei mäletanud seda vestlust. Ma ei näinud selles midagi erakordselt, et linnapea ütles seal oma eelistuse, mis oli Meritoni hotell," rääkis Aas. Samas ei küsinud Aas Savisaarelt selgitusi, miks viimane Meritoni eelistab.

> **Reeglina vanalinna ei soovita juhuslikku partnerit, kelle kogemusest me midagi ei tea ja kellega võib tulevikus probleeme tekkida.**
>
> **Taavi Aas Kofkini vorstiputkadest**

Prokurör Evestus uuris Aasalt, kas ta oli alates 2007. aastat teadlik Kofkini firma Estkompexim Toitlustus rendilepingutest vanalinnas, mida Kofkin tavapärasest kaks korda pikemaks ajaks pikendada soovis. Aas vastas, et ta on nendega tööalaselt kokku puutunud ja kindlasti teab, et sellel ettevõttel on linnaga rendilepingud.

Prokurör küsis ka seda, mida teadis Aas palju tähelepanu pälvinud Kofkini toidukioskitest. "Mina puutusin nendega kokku siis, kui selgus, et osal kioskitel pole ehitus- ja osal kasutusluba, sest sellega tegeleb linnaplaneerimisamet. Kutsusin enda juurde härra Peedu Zeigeri (Kofkinile kuuluva Estkompexim Toitlustus OÜ juhatuse liige) ja selgitasin olukorda. Ma ei mäleta, mida Zeiger mulle vastas," ütles Aas.

Savisaart esindav advokaat Oliver Nääs küsis, kas Savisaar käskis Estkompeximi leebemalt kohelda seoses ehituslubadega. Aas: "Ei, vorstiputkad olid niigi suure avalikkuse tähelepanu all. Kohtumine härra Kofkini esindajaga toimus minu initsiatiivil."

Kofkinile kuuluva Estkompeximi rendilepingute pikendamise kohta kümneks aastaks ütles Aas, et linnal on õigus rendilepinguid selliselt pikendada. "Reeglina vanalinna ei soovita juhuslikku partnerit, kelle kogemusest me midagi ei tea ja kellega võib tulevikus probleeme tekkida," ütles ta.

Hispaania reisi kroonika

Siret Kotka-Repinski rääkis 2014. aasta sügisel toimunud reisist Hispaaniasse, kus ta käis koos Edgar Savisaare ja Alexander Kofkiniga. See on reis, kus Hispaania politsei jälgis igat Savisaare ja Kotkat sammu. Kotka rääkis, et juba kevadel oli ta rääkinud Savisaarele oma tervisemurest, paludes selle lahendamiseks Savisaare abi. Just Savisaar oli see, kes pakkus välja Hispaaniasse sõidu. Idee pärines Savisaare sõbralt Kofkinilt.

Kotka märkis, et mäletaks kindlasti, kui talle oleks pakutud tasuta reisi Hispaaniasse, sest see oleks olnud talle esimene kord elus. Hispaanias kasutas ta Kofkini autot ja vahel ka autojuhti, kui see vaba oli. Samas sõitis ka taksoga. Kotka ei mäletanud, et Savisaar oleks tasunud tema juuresolekul nende hotelliarvet.

AUTOKÜTUS

Eesti Gaas avas Pärnus juba teise surugaasi tankla

AS Eesti Gaas avas Pärnus Savi tänaval uue surugaasi tankla. Ka Tallinna lisandub veel sel aastal kaks uut maagaasi autotanklat.

Varem on Pärnu surugaasil sõitvaid sõidukeid tangitud Pärlimõisa teel. "Teise tankla avamise tingis järjest suurenev surugaasi vajadus – nimelt sõidab alates juulikuust Pärnu linnaliinidel kokku juba 18 surugaasil töötavat bussi, mis vajavad iga päev võimsat ja toimivat tankimislahendust," sõnas Eesti Gaasi juhatuse liige Raul Kotov

Surugaasi müüginumbrid suurenevad iga kvartaliga. Eeskätt aitab mahu kasvule kaasa inimeste keskkonnateadlikkus ja majanduslik mõtlemine. Surugaas on puhas kütus, mille kilogrammi hind on 0,81 eurot. Eestis müüdavail autodel kulub saja kilomeetri läbimiseks keskmiselt 5 kilogrammi ehk 4 eurot. Seega on surumaagaas ligi kaks korda soodsam kui bensiin.

Tanklaid tuleb veel

Samas selleks, et veelgi enam inimesi valiks gaasiauto, on tarvis suurendada ka tanklate arvu. "Lisaks Pärnule avame lähipäevil uue tankla ka Tallinnas Gaasi tänaval," lausus Kotov. Aasta lõpus on peaks tööd alustama tankla Tehnika tänaval. "Kokku on Eesti Gaasil siis kaheksa tanklat neljas linnas ning tanklavõrgu laiendamine jätkub jõuliselt ka järgmisel aastal," kinnitas Kotov.

Eesti Gaas müüb maagaasi ja elektrit. Kontserni kuuluvad gaasitorustike ja -rajatiste projekteerija ja ehitaja AS EG Ehitus ja jaotusteenust osutav AS Gaasivõrgud.

ÄRIPÄEV.EE

OMANDIPIIRANG

Apteegiturul lüüakse selgus majja

Sotsiaalministeeriumis saab kohe valmis kirgi kütva apteegireformi analüüs, millest lähtuvalt peaks riigikogu tegema otsuse, kas apteekide omandipiirang tuleb või mitte, kirjutas ajaleht Meditsiiniuudised.

TRIIN TABUR
triin.tabur@aripaev.ee

See võib täiesti pea peale pöörata juba jõustunud otsuse, millega aastaks 2020 peaksid nn ketiapteegid kadunud olema.

Eesti Apteekide Ühendus ja Eesti Ravimihulgimüüjate Liit tegid avalduse, kus leiavad, et kuna apteekide omandireformi otsad on lahti jäetud, tuleks selle rakendamist pikendada vähemalt aastani 2025. Liidud ootavad, et 2014. aastal alanud ja nüüd uuesti puhkenud diskussioon jõuab kaugemale riigi lubadusest koostada reformi analüüs. Lubaduse täitmiseks kevadel antud järjekordne avalik tärmin möödus juunis. Liidud loodavad sotsiaalministeeriumi asekantsleri sõnadele, et vajalik üleminekutegevus saab aasta lõpust riigi prioriteediks.

Erineb tavapärasest seadusloomest

Sotsiaalministeeriumi ravimiosakonna nõunik Helen Berk ütles, et septembris koguneb reformi puudutavat arutama riigikogu sotsiaalkomisjon, kellega pannakse paika edasised tegevused seaduse rakendamiseks. Selleks ajaks peaks olema lõpetatud ka sotsiaalministeeriumi koostatud apteegi omandipiirangute analüüs. "Seetõttu ei hakka me enne ühegi vahepealse ettepaneku kohta seisukohta kujundama," lisas ta. Analüüs valmib ministeeriumi ja ravimiameti koostöös ning on praegu ministeeriumis majasisesel kooskõlastamisel.

Miks kogu asi justkui venib, on Berki sõnul kinni selles, et seaduse ettevalmistus on olnud erinev tavapärasest seadusloomest, kus enamik koormusest on ministeeriumidel. Esmalt tehakse analüüsid ja pakutakse välja lahendused, arutatakse ja konsulteeritakse. "Sellist analüüsi seaduse vastuvõtmisele ei eelnenud ja seetõttu ei ole hetkel veel vastuseid kõikidele küsimustele," ütles ta.

Muudatus mõjutab enam kui 350 Eesti apteeki 518st. Hulgimüüjad rõhutavad, et ravimisektori elujõu säilitamiseks vältimatult vajalikke rakendusmeetmeid ei ole omandireformi elluviimiseks jäänud aja jooksul enam võimalik välja töötada ega mõistlikult ellu rakendada. Seepärast leiavad nad, et kui riik ka otsustab pärast analüüsi reformiga edasi liikuda, ei saa muudatuste tähtaeg olla varem kui 2025. aasta.

Ravimite hulgimüügifirma Tamro Baltics juhi Leon Jankelevitshi sõnul on vastuseta jäänud küsimus: kelle huve apteekide omandipiirangu rakendamine teenib. Regulatsiooni ettekäändeks toodi tema sõnul vajadus konkurentsi tihendada ja printsiibis on lihtne kaasa noogutada väitele, et rohkem konkurentsi on hea. "Tegelikult konkurentsi puudust ei ole," leidis ta hiljutises arvamusartiklis. Suuremad apteegiketid ostavad täna valdavalt erinevatest hulgimüügifirmadest. Jankelevitshi hinnangul näitab praeguse regulatsiooni loomine, et siinset ettevõtluskeskkonda ei saa usaldada.

Hulgimüüjad muretsevad investeeringute pärast

Kuigi suurettevõtted on apteekide omandireformile jõuliselt vastu ja konkurentsiamet kahtleb plaanitava omandipiirangu mõttekuses, on proviisorid reformi vajalikkuses kindlad.

Ravimite hulgimüügifirma Tamro Baltics juht Leon Jankelevitsh tõi välja, et hulgimüüjad on 20 aasta jooksul teinud apteegivõrku märkimisväärseid investeeringud. Uus regulatsioon ei võimalda investeeritud vara tagasi teenida ning õiguspärane ootus omanikutulu teenida saab tugevalt riivatud. Alternatiiviks oleks riiklik kompensatsioonimeede. Konkurentsiameti järelevalveosakonna juht Juhan Põldroos nõustus, et apteegireformi aluseks olevad piirangud tuleks üle vaadata ja kui nende järele vajadus puudub, need ka tühistada. Omandipiirangut, mille järgi peab apteegis vähemalt 50% osalus olema proviisoril, peab konkurentsiamet liiga ambitsioonikaks ja leiab, et suurt osa apteeke ei pruugi õnnestuda proviisoritele võõrandada.

Samuti on konkurentsiamet seisukohal, et kehtiva regulatsiooni rakendamine võib riigi-

UURING

Euroala majanduslik kindlus rekordkõrgel

SIRJE RANK
sirje-rank@aripaev.ee

Värskest tööstuse ja tarbijate uuringust selgub, et euroala majanduslik optimism on jõudnud viimase kümne aasta tippu.

Tööstuse ja tarbijakindluse indeksi näit jõudis augustis 111,9 punktile – samal ajal kui analüütikud, teiste seas ka uudisteagentuuri Bloombergi küsitletud, ennustasid näiduks 111,3 punkti. Tegu on viimase kümne aasta kõrgeima tulemusega, vahendas Bloomberg.

Kindlustunne paranes kõikides olulistes euroala riikides peale Saksamaa, kus eksporditööstust rõhub tugevnev euro ning käib valimisvõitlus.

Samal ajal hakkab Euroopa Keskpank kaaluma lõdva majanduspoliitika "trimmi ajamist", kuid muret teeb siiski inflatsiooninäit, mis ei taha kuidagi sihiks seatud kahe protsendini jõuda.

Täna selgub kaupade ja teenuste kallinemise tase

Euroopa keskpanga president Mario Draghi kinnitas eelmisel nädalal USAs peetud kõnes, et majandusstiimulite muutmisega tuleb olla ettevaatlik, rõhutades, et siiamaani pole inflatsioon kahele protsendile jõudnud.

Kuigi Eurostati tarbijahindade indeks avaldatakse täna, ennustavad Bloombergi küsitletud analüütikud, et kaubad ja teenused on kallinenud 1,4 protsendi võrra.

Praeguste näitajate põhjal ootavad reitinguagentuuri Moody's analüütikud sel aastal kokkuvõttes euroalalt arvatust suuremat majanduskasvu.

▼ Mai algul avas Südameapteek Tallinnas Veerenni Tervisekeskuses oma seni suurima apteegi.
FOTO: MARIT KUUSK

le tuua hulga kulukaid kohtuvaidlusi. "Lühidalt kokkuvõttes, kuigi tegemist on väga mahuka ja põhimõttelise reformiga, ei ole samas meie hinnangul piisavalt põhjalikult analüüsitud ja selgitatud, millist kasu sellest avalikkusele üldse tõuseb," nentis Põldroos ERRis.

Tugev vastuseis

Proviisorite Koja juht Karin Alamaa-Aas ütles, et suurettevõtete soov reformi elluviimist iga hinnaga takistada ei tule uudisena. "Nad on seda praegu väga jõuliselt tegema hakanud." Alamaa-Aas meenutas kantsler Marika Priske seisukohta rahvusringhäälingus, et proviisoriapteekidele üleminek ei oleks kindlasti tehniliselt liiga keeruline, kui sellele ei oleks nii tugevat vastuseisu. "Nii see just ongi, täiesti teostatav, siin on vajalikud vaid mõned lahendused riigi poolt, mis tõenäoliselt ka tulevad," sõnas koja esindaja. Probleemi näevad proviisorid endiselt selles, lisas ta, et suurettevõtetel ei paista olevat kavatsustki seadust täita ja oma apteeke müüma hakata. "Ilmselt proovitakse saavutada seaduse tagasimuutmine, mis oleks neile väga mugav lahendus. Kahjuks aga üksnes neile. Patsiendid ja ühiskond tervikuna kaotaksid."

Alamaa-Aasa hinnangul ei ole apteegireformi üleminekuaja pikendamiseks siiani kõlanud veenvaid argumente, ja ta usub, et reform on võimalik ka praeguse tähtajaga ära teha. "Kindlasti ei vasta tõele, et seaduse muutmine on tehtud kiirustades ja läbimõtlemata. Muudatusi kaaluti enne vastuvõtmist nii ministeeriumis kui ka parlamendis väga hoolikalt," ütles ta.

TASUB TEADA

Reform keelab vertikaalse integratsiooni

Ravimiseaduse muudatus, mis jõustus 1. juulil 2014. aastal, kehtestab vertikaalse integratsiooni keelu, mis tähendab, et apteegi omanik ei või olla ravimite hulgimüügiettevõte ega tema mõjuvõimu all olev ettevõte.

Praegused apteekide omanikud peavad võõrandama 220 apteeki hiljemalt 1. aprilliks 2020, kui lõpeb seadusega ette nähtud üleminekuperiood. Lisaks sätestab seadus ka apteekide omandipiirangu, mis jõustus 20. märtsil 2015. aastal ja mille järgi võib apteegi enamusosanik olla ainult proviisor, kes tohib omada kuni nelja apteeki.

2015 apteegireformi kritiseerinud konkurentsiamet on senini seda meelt, et kehtestatud piirangud tuleks üle vaadata ja võimalik, et ka tühistada.

ALLIKAS: MU.EE

360

apteeki Eestis asub ravimiameti andmetel linnas ja 130 apteeki maal. Maal tegutseb ka palju proviisorapteekreid.

KOHUASI

Kas vaimud on olemas?

KADRI PÕLENDIK
kadri.polendik@aripaev.ee

Filmistuudiot Warner Bros. ootab absurdne kohtuasi – kui nad ei suuda tõestada, et vaimud on päriselt olemas, peavad nad valurahaks maksma 900 miljonit dollarit.

Pealtnäha üsna tüüpiline Hollywoodi kohtuasi puudutab populaarset õudusfilmide seeriat "The Conjuring" ehk eesti keeles "Kurja kutsumine", mis räägib paranormaalsete nähtuste uurijate Ed ja Lorraine Warreni lugusid, kirjutas The Hollywood Reporter. Filmistuudio kaebas kohtusse Gerald Brittle, kes kirjutas Warrenitest raamatu pealkirjaga "The Demonologist". Brittle nõuab stuudiolt valurahaks 900 miljonit dollarit, samas kui filmide seeria on stuudiole sisse toonud 886 miljonit dollarit.

Brittle'i sõnul sõlmis ta Warrenitega kokkuleppe, mis andis talle kõik õigused nende lugu jutustada. Juba 2015. aastal püüdis Brittle peatada seeria teise filmi ilmumist, ent Warner Bros. teatas, et filmi sündmused ei põhinenud mitte raamatul "The Demonologist", vaid ajaloolistel faktidel, vahendas Business Insider. Tänu sellele on teose autoril võimalik vaidlus võita, sest tema sõnul ei ole Warrenite juhtumitoimikutes mitte midagi faktipõhist, sest kummitusi, nõidu ja inimesi mõrvavaid nukke ei ole päriselt olemas.

Stuudio märkis ka, et kellelgi ei ole ainuõigust jutustada tõsielulisi lugusid inimestest, kes on päriselt olemas. Seepeale väitis Brittle'i advokaat, et kuna filmide sisu ei põhine faktidel, ei saa seda lugeda materjaliks, mille kasutamiseks on igaühel õigus. See tähendab, et kohtuasja võitmiseks peab Warner Bros. tõestama, et kurjad vaimud on olemas.

LÜHIDALT

Grindeksi tulemused rõhuvad

Eile oli Grindeksi aktsia teist päeva languses ning odavnes lõunaks ligi 4,4 protsenti, 8,75 eurole. Pealelõunal vähendas see langust 2,3 protsendi peale ning aktsia kauples 8,9 euro tasemel. Üheks languse põhjuseks on sel nädalal avaldatud ravimifirma poolaasta majandustulemused: ehkki emaettevõtte aktsionäride kasum paisus 53 protsendi võrra, 6,5 miljonile eurole, pärines suurem osa puhaskasumist – 4,51 miljonit eurot – esimesest kvartalist.

TEADUS

Investor ja ettevõtja ei suhtle

Kolme Eesti ülikooli koostöös valminud uuringu järgi näevad investorid ja ettevõtjad partnerluse käigus tekkivaid probleeme sageli väga erinevalt.

Tallinna Ülikooli, Tartu Ülikooli ja Estonian Business Schooli tehtud uuringust selgus, et kui investorid näevad ettevõtjatega koostöö kõige suurema takistusena ettevõtlustiimi ebapiisavat pühendumist ja vähest pädevust, siis ettevõtjad eeldavad, et peamine takistus seisneb selles, et investeeringuks küsitav summa on liiga suur või raskesti põhjendatav.

Enamik investoreid tõi ettevõtjatega sujuva koostöö tegemisel takistustena välja ka ettevõtjate vähest klientide ja sihtturu tundmist ning tehnoloogiliste riskide alahindamist. Veel nimetati äriidee tehnoloogilise lahenduse ebaselgust ja valdkonnapõhise tehnoloogilise pädevuse puudumist tiimis, eriti infotehnoloogiaga seotud äriideede puhul ning ka äriidee vähest turupotentsiaali. Ettevõtjad seevastu ootavad investoritelt suuremat avatust ja kannatlikkust ning riskialtimat suhtumist.

Meeskonnatöö vilets

Toote-teenuse turul testimine ja klientidelt tagasiside saamine ning meeskonnatöö oskused on kaks aspekti, millele ettevõtjad peaksid investorite arvates suuremat tähelepanu pöörama. Samuti tõdesid nii investorid kui ka ettevõtjad, et osapooltevaheline kommunikatsioon vajab parandamist.

Investorid ise pidasid enda puhul kõige rohkem täiustamist vajavaks valdkonnaks omanikeringist õigel ajal ehk väärtuse kasvades väljumist investeeringu tulususe tagamiseks, kuid ettevõtjad seda mõtet ei jaganud. Ettevõtjate soovitused investoritele täiendamist vajavate valdkondade kohta olid järgmised: kuidas leida kaasinvestoreid ja nendega koostööd teha, investeeringute tasuvuse hindamine ja võrdlemine, oma koostöövõrgustike kasutamine ja arendamine.

Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu Tallinna Ülikooli uuringujuhi Külliki Tafel-Viia sõnul tuleb uuringu tulemustele tuginedes ettevõtlusõppes senisest enam tähelepanu pöörata ettevõtja ja investori erinevate rollide mõtestamisele ning meeskonnatöö ja osapoolte vahelist kommunikatsiooni toetavate oskuste arendamisele.

"Ettevõtlusõppesse erinevate osapoolte kaasamine võimaldab siduda kontaktvõrgustiku arendamist õppeprotsessi osaks. Eelinkubatsioonil ehk äriideede arendamisel on praktilise ettevõtlusõppe osana oluline roll mentorsidemete ja ettevõtja-investor-suhtluse tekitamisel ning idee esitlemise oskuste ja kogemuse pakkumisel," rõhutas Tafel-Viia.

Oskus väljuda mõistlikul ajal

EBSi ettevõtluse õppetooli juhataja Tiit Elenurm lisas, et eriti oluline on investorivaate käsitlemine kliendi ja turu valideerimise protsessis ja samuti ärimudeli kaitsmisel. "See võimaldab vähendada uuringus esile tulnud ettevõtjate teadmiste vajakajäämisi kliendi ja turu tundmisel ning annab võimaluse tuua ettevõtlusõppesse turu tagasisidet. Investeeringu tegijate seisukohalt on tulususe tagamiseks oluline tähelepanu pöörata oskusele investeeringust mõistliku ajaga väljuda."

ÄRIPÄEV.EE

5. oktoober
Tallinna Loomaaia keskkonnahariduskeskus

JUHIABIDE PRAKTILINE SÜGISKONVERENTS 2017

Muutumise kunst

9.30–10.15 TERE TULEMAST! **Messi külastus ja hommikune kehakinnitus** **10.15–10.30** **Moderaatori avasõnad** **10.30–11.00** **Muutustega sõbraks** **MERIT RAJU** – AJAKIRJA „HINGELE PAI" LOOJA JA PEATOIMETAJA **11.00–11.30** **Kuidas rohkem väärtustada oma tööd ja hobide kaudu areneda?** **HEIDI PÄHN** – DISAINER, PARIM SEKRETÄR 2014 **11.30–12.00** **Milline on hooliv kehtestamine?** **JAANUS KANGUR** – LEKTOR JA KOOLITAJA **12.00–13.00** LÕUNA- JA MESSIPAUS **13.00-15.00** LÄHEME KÜLLA! • **Ettevõte 1 Äripäev** (VANA-LÕUNA 39/1) KÜLALISED VÕTAB VASTU ARENDUSDIREKTOR **MARI KÕLLI** • **Ettevõte 2 Telia** (MUSTAMÄE TEE 3) KÜLALISED VÕTAB VASTU PERSONALIJUHT **TRIIN TEESAAR** • **Ettevõte 3 Synlab Eesti** (VEERENNI 53A) KÜLALISED VÕTAVAD VASTU TURUNDUSJUHT **GERLY KEDELAUK** JA PERSONALIJUHT **KAIRE KONGO** **15.00–15.30** TERE TULEMAST TAGASI! **Energia- ja messipaus** **15.30–16.00** **Mida peab juhiabi teadma uuest andmekaitsemäärusest?** **ANDRES OJAVER** – ANDMEKAITSE EKSPERT **16.00–16.30** **Usaldus iseenda vastu on edu alus!** **OTT KIIVIKAS** – TIPPSPORTLANE, KULTURIST, KOOLITAJA, ÄRIJUHT, TOITUMISSPETSIALIST, TREENER **16.45** **Konverentsipäeva lõpetamine ja kingiloosid**

Info ja registreerimine:
pood.aripaev.ee/muutumise-kunst

Toetajad: Tallinn Viimsi SPA, FIFAA, MULTILINGUA, Kõmmi Asemel, 25 aastat Büroo Maailm, Roosta Puhkeküla, Artisan Honey
Korraldajad: Äripäev Sekretär.ee, Äripäev

26.09.2017
Radisson Blu Hotel Olümpia, Tallinn

Juhtidele!

INFOTURBE KONVERENTS

KUHU KÜLL KÕIK ANDMED SAID?

- Räägime riskidest küberruumis, trendidest, intsidentidest.
- Kuulame soovitusi, mida nendest õppida.
- Arutleme, kuidas tekib usaldus ja see kaduda võib.
- Vaatame, kelle asi ettevõttes on andmeid kaitsta
- Lahkame infoturbe teemasid ettevõtte juhtimise vaatest.
- Arutlusringid küberhügieenist ja uute tehnoloogiate väljakutsetest.
- Ettekannetega esinevad ja arutlusringides osalevad teiste seas

RIA peadirektor **Taimar Peterkop**
SK ID Solutionsi juhatuse liige **Kalev Pihl**
SMIT infoturbe osakonna juht **Tiit Hallas**
Infoturbe evangelist **Peeter Marvet**
TTU dotsent **Rain Ottis**
FocusIT juhatuse liige **Jaan Oruaas**

SOODUSHIND kuni 31. augustini!
REGISTREERU KOHE!

Info ja registreerimine www.ituudised.ee
Reklaami kontakt Age Raam
age.raam@aripaev.ee, tel 5866 6496

Toetaja: Võrguvara, Äripäev, ITuudised.ee

klubihind **30,50** tavahind 38,50

S.J. SCOTT
BARRIE DAVENPORT

MÕTTED / KORDA

KUIDAS LÕPETADA MURETSEMINE, LEEVENDADA ÄREVUST JA VÄLTIDA NEGATIIVSET MÕTLEMIST

Äripäev

Äripäeva raamatuklubi
pood.aripaev.ee/raamatud

AJALUGU

Eesti kauneim tööstusehitis ja "Stalkeri" võttekoht

Linnamäe hüdroelektrijaama paisu projekteeris tuntud Soome insener Axel Werner Juselius 1917. aastal ning seda ehitati aastatel 1922–1924. Pärast valmimist nimetati Linnamäe rajatis Eesti kauneimaks tööstusehitiseks. Elektrit hakkas jaam tootma 1924. aastal.

Hüdroelektrijaama enda õhkisid 1941. aastal taganevad Nõukogude Liidu sõjaväelased, ent alles jäid pais ja kalatrepp, samuti jaama veealune osa. Sisuliselt varemeis ja mahajäetud elektrijaama juures on filmitud ka mõned 1979. aastal linastunud Andrei Tarkovski filmi "Stalker" stseenid.

Selle aastatuhande alguses tehti jaama taastamiseks konkurss ning renoveeriti hüdrorajatised. Tammi kohale üle Jägala jõe rajati arhitekt Raine Karbi kavandatud rippsild. Eesti Energia avas hüdroelektrijaama uuesti 2002. aasta lõpus ning hakkas seal taas elektrit tootma.

Muinsuskaitsealust paisu ehib Raine Karbi kavandatud punane rippsild.
FOTO: PRIIT SIMSON / EKSPRESS MEEDIA

ROHEENERGIA

Eesti Energia loobus tülist riigiga

Eesti Energia müüb 650 000eurose alghinnaga maha Jägala jõele rajatud Linnamäe hüdroelektrijaama, kus keskkonnakaalutluste tõttu enam elektrit toota ei saa.

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Äripäev

Täpsemalt paneb riigifirma enampakkumisele Linnamäe hüdroelektrijaama hoonestusõiguse, mille andis Eesti Energiale 2002. aastal 99 aastaks Jõelähtme vald, kuna maa on tegelikult valla oma.

Jaama hoonestusõigus koos oluliste osadega müüakse maha seetõttu, et elektritootmisega jätkamine on olnud pikka aega segane. Nimelt asub jaam Jägala jõel, kus on suur lõhe ja meriforelli potentsiaal ning mis kuulub ka Natura 2000 võrgustikku. Elektritootmine ning jõe paisutamine on kaasa toonud konflikti keskkonnainspektsiooni, keskkonnaameti ja keskkonnaministeeriumiga.

Lõhe ja meriforell kadumisohus

Nimelt on Jägala jõgi lõhe tootlikkuse potentsiaalilt Soome lahe lõhejõgede seas Kunda, Valgejõe ja Loobu jõe järel neljandal kohal. Keskkonnaministeerium on just seetõttu seisukohal, et jõel tuleb tagada kaladele ligipääs kudealadele. Hüdrojaam aga piirab seda tõsiselt.

"Selline situatsioon võib tähendada, et igal aastal kudemine ebaõnnestub ning loodusliku lõhe ja meriforelli looduslik populatsioon sureb aegamööda välja. Halvima stsenaariumi korral võib see lõppeda loodusliku lõhe ja meriforelli kadumisega jõgede ökosüsteemist, kalurite võrkudest ning meie toidulaualt," seisab keskkonnaministeeriumi pressiteates.

> **Tänapäevase elektritootmise eeldus on kalade kudealadele läbipääsu tagamine.**
>
> **Keskkonnaministeeriumi asekantsler Marku Lamp sõnas, et selleks oleks hädavajalik paisutuse alandmine.**

Eesti Energia aga teatas omakorda, et kohalik kogukond ja omavalitsus ehk Jõelähtme vald on aastaid toetanud hüdrojaamas tootmise jätkamist ja paisu alles jätmist.

"Linnamäe hüdroelektrijaam ja paisjärv on teineteist täiendavad, lisaks on paisjärv Jõelähtme valla jaoks oluline puhkepiirkond ning jaam oluline vaatamisväärsus," märkis riigifirma roheärisid koondava Enefit Taastuvenergia juhatuse liige Innar Kaasik. Tema sõnul on Eesti Energia aastate jooksul teinud üle kümne uuringu, leidmaks võimalust elektritootmise jätkamiseks viisil, et ka kalad saaksid paisust üle või mööda. "Ükski väljapakutud projekt pole paraku keskkonnaasutuste ja teadlaste heakskiitu leidnud," ütles Kaasik.

Miks aga tehti müügiotsus just nüüd, kui vaidlused keskkonnaasutustega on käinud juba pikki aastaid? Nimelt paisutab Eesti Energia Jägala jõge ning toodab seal elektrit vee erikasutusloa alusel, mis kehtib 2017. aasta lõpuni.

Keskkonnaministeeriumi sõnumitest võibki välja lugeda, et ega tootmise jätkamine sisuliselt võimalik olegi ning kui riigifirma tahaks jätkata praeguse tehnoloogiaga, siis luba kindlasti ei pikendataks. "Tänapäevase elektritootmise eeldus on kalade kudealadele läbipääsu tagamine. Linnamäe puhul on selleks parim lahendus paisutuse alandamine koos kudealade taastamisega. Kuna elektritootmine vajab suuri veehulkasid, siis sellistes tingimustes muutub elektritootmine küsitavaks," rääkis ministeeriumi asekantsler Marku Lamp ning viitas ühtlasi, et vee erikasutusluba ei antaks Eesti Energiale ka siis, kui firma peaks tahtma enda tehnoloogiat muuta.

Suures pildis palju ei kaota

Linnamäe on Eesti suurim hüdroelektrijaam, ent see auväärne tiitel ei tähenda, et tegu oleks hiiglasliku rajatisega, vaid viitab pigem, et hüdroenergia tootmist pole siin eriti arendatud ja ka siinne loodus ei soosi seda. Eesti veevarud on küll küllaltki rikkalikud, ent need on jagunenud suure hulga väikeste jõgede vahel ning ka jõgede keskmine lang on väike.

Eesti umbes 50 hüdroelektrijaama võimsus kokku on umbes 9 megavatti, Linnamäe jaam annab sellest 1,15 megavatti. Võrdluseks võib tuua, et näiteks Eesti Energia Aulepa tuulepargis on ühe elektrituuliku võimsus 3 megavatti ning kokku on pargis 16 tuulikut. Riigifirma kõige värskema tootmisüksuse ehk Auvere elektrijaama võimsus on aga 300 megavatti. Niisiis, isegi kui võtta aluseks vaid Eesti Energia taastuvenergia toodang, jääb Linnamäe osakaal alla 1%. Siiski on see tootnud keskmiselt 5000 gigavatt-tundi elektrit aastas, nii et sellega saab ära katta umbes 2000 keskmise tarbimisega majapidamise aastase vajaduse, märkis Eesti Energia pressiteates.

Samas on see ajalooliselt tähtis ning eelmise aasta lõpus tunnistas kultuuriminister Indrek Saar jaama paisu ka kultuurimälestiseks ning võttis selle ühtlasi muinsuskaitse alla. Pais on nimelt Eesti tööstusarhitektuuri silmapaistev näide. Jaama kultuurimälestiseks kuulutamiseks taotles ehitise omanik Jõelähtme vald.

Nii sekkus sotsiaaldemokraatide ridadesse kuuluv minister omamoodi riikliku energiafirma ja riigi keskkonnaasutuste vaidlusesse, toetades tugevalt elektritootmise jätkamist. Seisukohta põhjendas minister sellega, et tööstusarhitektuuri näitena on Linnamäe erakordselt väärtuslik, heas seisukorras ja toimib oma algses funktsioonis.

"Sajanditepikkune kogemus kinnitab, et kultuuriväärtus on kõige paremini hoitud, kui ta on kasutuses," rääkis Saar mullu detsembris hoonet kultuurimälestiseks kuulutades. Ministeerium lisas otsusele huvitava tähelepaneku – ehkki paisutamise mõjuala jääb tõesti Jägala jõe hoiualale, tuleb paisust kolm kilomeetrit ülesvoolu vastu looduslik rändetõke ehk Jägala juga.

Olgu õigus kellel iganes, on Eesti Energia igatahes otsustanud vaidlemisest loobuda ning hoonestusõiguse maha müüa. Alghind on 648 100 eurot ning oma pakkumise saab teha 6. oktoobrini.

Lõhede taastumise potentsiaal on tohutu

Keskkonnaministeeriumi teatel on Jägala paisutamise tõttu lõhe ja meriforelli looduslikud asurkonnad pea hävinenud.

Teadlased hindavad, et kui avada kogu Jägala jõe 4,6 kilomeetri pikkune elupaik, on jõe tegelik lõhe ja meriforelli taastootmispotentsiaal ligi 12 600 noorkala aastas. Kui see saavutada, võiks see lõik toota kuni 1800 täiskasvanut lõhet aastas. Arvestades, et Eesti võib Soome lahest kvoodi alusel sel aastal püüda 1075 lõhet, siis ainuüksi Jägala jõgi võiks anda rohkem lõhet kui terve Eesti aastane kvoot kokku.

Ministeeriumi hinnangul on Jägala joani jääva jõelõigu kalanduslik väärtus lõhe põhjal keskmiselt 510 000 eurot aastas, sellele lisanduvad teised liigid, eelkõige meriforell ja jõesilm.

DUROC
MACHINE TOOL
„Meie laos on üle 100 uue ja kasutatud pingi!
Vaata lisa www.duroc.ee"
DOOSAN Doosan Infracore Machine Tools · Baykal Machine Tools · Hartford SHE HONG · FACCIN · Microcut · Fermat · MITSUBISHI ELECTRIC
Duroc Machine Tool OÜ Tel 736 6648 info@duroc.ee www.duroc.ee

KOMMENTAAR

Loone võiks luua vasakpartei

Vasakpoolse jõu puudumine Eesti poliitikas on parempoolsed laisaks muutnud: kogu sebimine käib üsna keskel, ja see on igav. Kuna veendunud vasakpoolseid pole, pole ka õigeid parempoolseid.

Sotsiaaldemokraadid pole mingid õiged vasakpoolsed, vasakpoolset poliitikat ajab pigem ametlikult tsentrisse paigutuv Keskerakond. Sotside ja EKRE vastasseisule annavad hagu alla pigem kohalikel valimistel pigem künnise alla jäävad jõud ja need, kes ihkavad Keski-Reformi vastastikku kasulikule teineteise tümitamisele lihtsalt vaheldust.

Kõige enam kapatsiteeti vasakmõtet edendada näib olevat keskerakondlasel Oudekki Loonel, kes kirjutas viimati tänukirja Kreeka justiitsministrile Stavros Kontonisele, kui too keeldus tulemast meie justiitsministri Urmas Reinsalu korraldatud kommunismi kuritegude konverentsile, ja kutsus üles ka kapitalismi kritiseerima.

Kapitalismi kritiseerimine, kui seda vähegi sisuliselt teha, võiks anda paremjõududele tõuke omakorda paremini argumenteerida. Pole ju turumajanduski mõni muutumatu või arenematu suurus: on, mille üle arutleda.

Rasvaga tihaseid püütakse

Praegu valitseb ennast parempoolsena esitavas tsentris karjuv mõttelaiskus: kunagi ettevõtjate erakonnaks peetud Reformierakond lubab tasuta lõunaid Savisaarega võidu, nagu ta võimul olles makse tõstis keskpartei vääriliselt. Põhjus on lihtne: rasvaga tihaseid püütakse. Tasuta asjade lubamine on kõige labasem viis hääli saada.

Eeldades, et IRL paneb varsti kõrvad pea alla ja Vabaerakonnast ei tulegi elulooma, liigub Eesti poliitmaastik üheülbastumise poole, kus maid jagavadki Kesk- ja Reformierakond, mille tõekspidamistel ja poliitikal tegelikult mingit põhimõttelist vahet ei ole.

Iseenesest on Eestimaa Ühendatud Vasakpartei küll olemas, aga suures plaanis on ta mõjutu. Ja vaevalt on tegusal vasakparteil, kui säärane peaks sündima, teab kui suurt lootust kohemaid üle riigikogu valimiste künnise pääseda. Ent kui ta end parempoolseks pidavaid jõude natukenegi pärisparempoolsemaks muudaks, oleks ta juba teinud, mida vaja.

Käimasolevad kuumad debatid liberaalsuse ja konservatiivsuse üle on hea foon – loota jääks vaid, et poliitikate üle arutlemisel minevikust ka olevikku ja tulevikku vaadataks.

VILJA KIISLER
ajakirjanik

Kapitalismi kritiseerimine võiks anda paremjõududele tõuke paremini argumenteerida.

KOLUMN

Ma valin sind hea meelega

Miks inimesed tahavad valimistel kandideerida? Mõistlik vastus kõlab: tööd on vaja.

Senised linna- ja vallajuhid kandideerivad taas, et leib oleks laual ja nahk toores. Mulle see sobib. Hea, kui teatris töötavad näitelejad, haiglas arstid, tehases treialid ning linnavalitsuses poliitikud. Ja teevad oma tööd rõõmsalt ja õnnelikult.

Kuid miks püüavad erakonnad kandideerima meelitada ja saavadki kandideerima inimesi, kellel on kõht täis, kuid poliitikutööks erialane ettevalmistus puudub? Juubelisünnipäevale ju iga bändi ei kutsuta. Ikka kõige popimat. Aga moosekante, kes ei ole kunagi kitarri tinistanud ega pea viisigi, rääkimata laulmisest?

Kui kõht on tühi, siis tuleb muidugi kandideerida igale poole. Selline püüdlus käib esimese kategooria alla, isegi kui teadmisi, oskusi ja isikuomadusi kohaliku elu või riigi juhtimiseks ei ole.

Kuid kui sa oled juba oma erialal edu saavutanud? Miks sa arvad, et saavutad ka teisel? Välistada seda muidugi ei saa. Võib-olla on mõni kirjanik ka meie lähiajaloos olnud rohkem poliitik kui kirjanik või vastupidi.

Elukoolist poliitikasse

Siiski, ma võin kandideerida näitlejaks, arstiks või treialiks, kuid tööle ei saa ma ilma erikoolituseta ikkagi. Ja ongi (enamasti) õige. Poliitikas on teisiti. Küllap ei ole seegi lõpuni vale. Sest poliitika loomist, kujundamist ja elluviimist ei saa ülikoolis õppida, seda õpetab elu. Meil ei ole ülikoolis eriala minister, volikogu liige jne.

Lisaks tööle on poliitikas veel kaks innustajat. Üks on erihuvi: mis võib olla omakasupüüdlik, kuid ei pruugi – detailplaneeringute läbisurumine *vs.* mõistliku ajagraafikuga seaduslik ja üldhuvi arvestav kehtestamine. Teine aga soov veeta huvitavalt vaba aega.

JANEK MÄGGI
suhtekorraldaja

Poliitik peab kartma valijat, mitte vastupidi.

Volikogus istumisega rikkaks ei saa, kuid aega kulub. Sul peab olema hinges veendumus, et midagi targemat-ägedamat-paremat sa oma ajaga peale hakata ei oska või ei taha, et see ongi õige tegu. Kuulsus (olgugi kohalik) ja tunnustatus panevad silmad särama noortel, kuid mitte küpsetel inimestel, kes on juba "kõike näinud".

Erihuvi motiiv ei häiri mind samuti, kuid ma ei usu, et üks inimene või väike inimgrupp saab oma huve kuigi võimsalt ja iseseisvalt poliitikas ellu viia. Roheline maailm meeldib paljudele, kuid nende poliitiline kandepind ei ole kuigi suur.

Nii vähe hääli!

Poliitikasse sisenenud avaliku elu superstaaride ehmatus on hingemattev – miks ma nii vähe hääli sain, kõik ju armastavad mind! Ma tahan midagi ära teha, aga keegi ei kuula mind! Ma pole mingi hääletusmasin! Oled küll. Riiki juhib kollektiiv, mitte indiviid. See tasub endale ette selgeks saada.

Kollektiivi aju töötab oluliselt aeglasemalt ja säratumalt kui indiviidi oma. Muidugi loovad ideoloogia silmatorkavamad lööklaused ja pealkirjad üksikud inimesed, kuid hinge puhuvad neile sisse käsitöölised – tublid inimesed, kelle tiivad võivad kanda, kuid kellel ei ole julgust, tahtmist ja pealehakkamist lauda laest läbi lennata.

2013. aasta kohalikel valimistel seati üles 14 788 kandidaati 2951 mandaadile. Igale inimesele kogu oma suguseltsi hääli ei jagunud. Poliitika on üks konkurentsitihedamaid eluvaldkondi, kus on väga vähe otseselt palgalisi poliitilisi ametikohti. Valla- ja linnajuhte on sügisest kokku umbes 75, riigikogu liikmeid 101, valitsused (riik, vallad, linnad) juurde, kuid igal juhul vähem, kui on näitlejate liidu kodulehel olev näitlejate arv – 518. Arste on koguni ligikaudu 4400.

Joonelt tippu

Üks erinevus on poliitikas veel. Sul on võimalik paari kuu, vähem kui aastaga jõuda täielikku tippu. Täpsemalt öeldes nii, et teised saavad alles sinna jõudmise hetke eel teada, et sa sinna pürgid. Näiteid viimase paari aasta poliitikas on palju.

Ebakompetentsus ja ülemäärane konfliktsus võivad avalduda, saamatus, kuid pasundagu sellest kas või kogu rahvusvaheline ajakirjandus, ei vii see sind ametist. Sa jõuad ka kõige karmimal lahinguväljal ameti selgeks õppida ja leida piisavalt liitlasi (pugejaidki), kes sind imetlevad ja taevani kiidavad. Näiteid ei ole vaja tuua, kõik poliitikahuvilised taipavad une pealt.

Ometi ei ole poliitikas 50aastaselt koolipinki istumises midagi halba. Poliitika on kõige kõrgema vanuseni tööd ja lustlikku ajaveetmist pakkuv eluvaldkond. 90sed riigijuhid pole midagi imelikku.

Ma valin hea meelega inimest, kes tahab midagi saavutada, on näljane, ambitsioonikas, aus ning kelle silm särab. Valmistulemuse otsustab aga kollektiiv, kelle arvamus võib minu omaga kokku langeda, kuid ei pruugi. Ka see ei morjenda mind. Mulle piisab, kui ma saan valida. Ja arvustada. See viimane ongi enamiku jaoks meist tõhus ja julm poliitika kujundamise viis, mille eest palka ei maksta, kuid kujundab meeletult.

Poliitik peab kartma valijat, mitte vastupidi.

VASTUKAJA

Pahalaste paradiisi pole meil tarvis

Advokaadid Kai Vainola ja Paul Künnap kirjutasid 28. augusti Äripäeva arvamusküljel, et Eesti maine on ohus, sest välisinvestor ei saa ühe sõrmenipsuga osaühingu osadega tehinguid sõlmida.

Teisisõnu eeldab tehingute tegemine kas väärtpaberikonto olemasolu või notari juurde minekut ning advokaatide hinnangul on see liigne bürokraatia, mis vajaks kaotamist.

Notarid on nõus, et Eesti hea maine on tähtis, kuid igal mündil on kaks poolt. Kahtlemata võib tunduda, et bürokraatiat on pisut üleliia ning kindlasti saab selles mõndagi parandada. Küll ei saa me olla kuidagi päri tehingute notariaalse vorminõude kaotamisega. See on Eestis juba üheksakümnendatel läbi käidud tee, mis viis paraku sohu. Nimelt hakati lihtkirjalikku vormi kuritarvitama ning firmade ülevõtmised muutusid sedavõrd tavaliseks, et tegid kahju ka Eesti kui investeerimiskeskkonna mainele. Nii tekkis vajadus õiguskindlama vormi järele.

TARVO PURI
notarite koja esimees

Notariaalse vorminõude kaotamine on läbikäidud tee, mis viib paraku sohu.

Lihtsus = ebakindlus

Tõsi, lihtkirjalik vorm teeks küll välismaalastel siia investeerimise lihtsamaks, kuid paraku ka ebakindlamaks. Eesti ärimaastikul on niigi võrreldes Põhjamaadega rohkem halli ala, kus ärieetikast lugu ei peeta, meil pole põhjust seda ala teadlikult laiendada ning kohtutele töökuhja juurde kasvatada.

Äriühingute asutamine ja osaluse omandamine on tehingud, mille suhtes kehtivad karmid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevad kontrollinõuded. Need omakorda lähtuvad Euroopa Liidu direktiividest, mis liiguvad pigem karmistumise kui leebumise suunas. Vaevalt üheski arenenud Euroopa riigis neist mööda vaadatakse ning seal, kus pole kontroll notaritel ja pankadel, on kontroll kas registritel või teistel asutustel ehk bürokraatia on lihtsalt teises kohas. Notariaalne vorm võib küll nime poolest kõlada kulukalt ja aeganõudvalt, kuid ei ole seda. Osa võõrandamise tavalisim rahaline kulu on 50 eurot, mis on 2500 euro suuruse kapitaliga firma nominaalhinnaga müügi notaritasu. Kas see on tõesti kulukas? Tehingu ooteaeg on enamasti kaks-kolm päeva ning tehingu tegemiseks kulub enamasti pool tundi. Kas see on pikk aeg? Kontaktpunkte ehk notaribüroosid, kus tehinguid teha saab, on üle Eesti rohkem kui pangakontoreid. Ilmselt ei pakuks keegi teine sellise aja- ja rahakuluga õiguskindlust.

Küll oleme advokaatidega ühel nõul, et e-riigi ja e-residentsuse maine eeldaks rohkem e-lahendusi. Kliendid ei pea enam ammu mööda eri ameteid dokumente kokku otsima, sest notarid saavad kõik vajalikud andmed registritest paari hiireklikiga kätte.

Järgmise sammuna plaanime turvalise videosilla kaudu tehingute tõestamist, mis tähendab seda, et klient saab notaritehingu teha videosilla kaudu, viibides mõnes teises riigis Eesti saatkonnas. Selle arenduse riigihange on juba välja kuulutatud.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

JUHTKIRI

Palgad peavadki paisuma: see surve ei lähe ise üle

Palgakulude paisumist leevendab kasumite kopsakas kasv ja positiivne makromajanduslik foon.

Vastsed palgakasvunumbrid ja muud tublid makronäitajad avavad eeldatavasti peatselt diskussiooni, kui pikalt pidu kestab ja ega ometi katk juba piduliste selja tagant halli näoga ei luura. Tegelikult pole muidugi teab kui suurt pidu lahtigi: kuna keskkond meie ümber kosub, võtame tasapisi juurde meiegi.

Jah, teise kvartali brutokuupalga peaaegu et seitsmeprotsendine tõus eelmise aasta sama ajaga võrreldes on päris pikk samm, eriti arvestades seda, et Eesti Pank hoiatab liiga kiire palgakasvu eest juba mõnda aega. Palkade tootlikkusest kiirem kasv on viimaste aastate refrään, mille iga meediatarbija ilmselt une pealt suudab ette laulda: vähem on neid, kes teavad tootlikkuse suurendamise saladusi.

Turg nõuab, järelikult tuleb teha

Ometi peegeldab kiire palgakasv Eesti majanduse hetkeseisu adekvaatselt. Äripäev ütleb, et palgad peavadki kasvama, sest tööjõuturu seis nõuab seda – ja kuni turg palgatõuse nõuab, neid ka tõstetakse. Palgad tõusevad loomulikult kiiremini sektorites, kus töökäte puudus on teravam: igati mõistuspärane.

Teiseks on palgad viimasel ajal kiiremini tõusnud neil aladel, kus nad on seni olnud miinimumi ümber. Seegi on täiskasvanuikka jõudnud liberaalse demokraatliku riigi jaoks normaalne – arusaam, et madalapalgaline tööjõud on konkurentsieelisena oma aja ära elanud, võiks juba hea mitu aastat vana olla.

Pealegi, reaalpalga kasv on absoluutpalga kasvust siiski peaaegu poole väiksem. Tõenäoliselt tõmbab palgatõusutempo natuke tagasi tuleval aastal, kui viiesajaeurone maksuvaba miinimum kehtima hakkab, kuid tarbijahindade tõus sel mõjul pikkade aastate peale küll vaevalt et venida laseb. Nõnda nagu hinnatõusud paisutavad palkasid, võimaldavad kõrgemad palgad jälle hindu tõsta.

Kaunid kasumid

Eesti Pangal on olnud kombeks hurjutada, et palku ülearu kiiresti ei tõstetaks, sest tootlikkus ei kipu järele jõudma. Siiski ei saa ettevõtjad palgatõususurve vastu just palju parata – eks nad teavad neid tootlikkuse muresid ise liigagi hästi. Samamoodi jälgitakse tegelikult vägagi hoolega seda, et palgakulud kasumireaga ülearu suurde vastuollu ei läheks.

Arvestades, et ettevõtlussektori kogukasum kasvas tänavuse ja eelmise aasta teise kvartali võrdluses lausa 22 protsenti, ei saa suurt pilti vaadates öelda, et palku oleks kasumi arvel tõstetud. See on väga ilus ja eeskujulik number, mis lubab ettevõtjatel nii investeerida kui ka töökäte pärast konkureerida.

Ent ettevõtja, kes rajab oma ärimudeli madalatele palkadele või koguni maksudega nihverdamisele, saab vaevalt oma tegevuse üle uhke olla, ning kui sellised ärid hääbuma hakkavad, tuleb see Eesti majanduse tervisele suures plaanis pigem kasuks – kuigi on asjaosalistele endile arusaadavasti ebameeldiv. Konkurents töökäte pärast teeb sääraste ettevõtete elu aina keerulisemaks.

Palgakulusid suudavad edukamalt katta muidugi need ettevõtted, mis keskendavad unikaalset väärtust loovate toodete ja teenuste pakkumisele. Loota, et palgatõus peatub või kuskilt on oodata madalapalgaliste töökäte pealevoolu, oleks lapsik ja lühinägelik.

LOE ÄRIPÄEVAST
uudis "Hinnatõus pani palgad kasvama" tänases lehes lk 6

ÄRIPÄEV EETRIS

Kinnisvara kuumab

Kinnisvarainvestorid Jaak Roosaare ning Kalle Aron räägivad, mille pärast peaks kinnisvarainvestor tänases turuolukorras muretsema. Samuti tuleb juttu sellest, kas ja miks on täna hea aeg kinnisvarasse investeerida ning kuidas end võimaliku kriisi eest kaitsta.

▶ **Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.**

111,9

punktini jõudis tööstuse ja tarbijakindluse indeksi näit augustis: euroala majanduslik optimism on jõudnud viimase kümne aasta tippu.

1243
RUUMI
ERINEVATEKS SÜNDMUSTEKS
SEMINARIRUUM.EU

REPLIIK

Ise loovad probleemi ja ise karjuvad

Apteekide omandireformi vastu on need, kes tahavad oma senist võimupositsiooni apteegivaldkonnas säilitada.

KAIDI SARV
apteekrite liidu peaproviisor

Kui praegu on hulgimüüjate turuosa tänu nende endi apteekidele garanteeritud, siis olukorras, kus tekivad hulgimüüjatest sõltumatud apteegid, võib juhtuda, et hulgimüüjate mugavat olelemist tulevad häirima uued ja soodsamate hindadega hulgimüüjad. Omandireformiga kaovad hoovad hulgiladudes olevast kaubast lahti saamiseks. Praegu on lihtne seisma jäänud või lühikese kõlblikkusajaga ravimeid enda apteekidesse sundkorras müüki saata või anda oma apteekidele eeliseid, näiteks müüa oma apteekidesse soodsama hinnaga.

> **Apteegikettide võidurelvastumise tagajärjel on apteekide arv kahekordistunud. Käib totaalne erialase tööjõu raiskamine.**

Samuti kaob hulgimüüjatel võimalus kontrollida, milliseid tooteid apteekrid patsientidele soovitavad. Praegu on omanikepoolne apteekrite kontroll tugev. Samuti vähendab apteekide omandireform hulgimüüjate võimu müügiloa hoidjate üle.

Praegune seadus on viinud selleni, et igal apteegiketil on oma hulgimüüja ja vastupidi. Iseseisvate apteekide arv väheneb ning praeguse süsteemi jätkumisel on peagi kõik apteegid hulgimüüjate omad.

Apteegikettide võidurelvastumise tagajärjel on apteekide arv enam kui kahekordistunud. Käib totaalne erialase tööjõu raiskamine. Kunstlikult loodud tööjõupuuduse tingimustes on hea karjuda, et personali ei jätku ning spetsialistid tuleb asendada ilma hariduseta klienditeenindajatega. Ise loovad probleemi ja ise karjuvad.

best marketing
www.bestmarketing.ee

ÜÜRIKORTERID

Kinnisvaraga annab raha teenida igast asendist

Kinnisvarainvestorite Jaak Roosaare ning Kalle Aroni arendused ja tegevus tõestavad, et kui riske õigesti maandada, on võimalik raha teenida igas majandustsüklis sõltumata üürikorteri alghinnast.

▲ **Kinnisvarasse investeeriva Jaak Roosaare sõnul eelistaks ta väikese üürikorteri ostmist aktsiate soetamisele.**
FOTO: ANDRAS KRALLA

INDREK MÄE
indrek.mae@aripaev.ee

Äripäev

"Olen kogu aeg olnud seda meelt, et igas majandustsüklis on alati võimalik raha teenida," oli Scandium Kinnisvara arendusjuht Kalle Aron enesekindel. "Inimestel on elupaika kogu aeg vaja olnud ja ilmselt on ka tulevikus," näeb ta kinnisvarasektoris perspektiivi. Tema sõnul võib tehnoloogia asendada tulevikus küll töökohti erinevates valdkondades, kuid vajadust kinnisvara järele ära kaotada on väga keeruline.

Aron soovitab kinnisvaraga investeerimist alustada võimalikult varakult ning seda sõltumata parasjagu käimasolevast majandustsüklist. "Kui inimene mõtleb, kas on mõistlik praegu kõrgete hindadega investeerida, siis mina leian, et tegelikult vahet ei ole, mis see korter vahepeal maksab," märkis ta. "Kui investoril on pikaajaline plaan ja sihiks on kinnisvara väljaüürimine, siis 20 aasta pärast oled nagunii võitnud selle korteri endale tasuta, sest üürnik on selle kinni maksnud," selgitas ta.

Odav laenuraha soosib alustamist

Praegu soosib investeerimisega alustamist ka fakt, et laenu saab küllaltki soodsatel tingimustel. "Raha on turul odav ja palgad on palju kasvanud. Eks vaikselt hakkab ka keskpankade raha odavnemine majandusse jõudma," rääkis Scandium Kinnisvaras investorsuhete ja nõustamisega tegelev Roosaare. "Raha kallinemisest pole keegi huvitatud, pigem üritatakse see all hoida ja sellega riikide võlakoormad ära inflateerida."

Nii on huvi suurenemist kinnisvara vastu juba märgata ning seda tõestab ka Aroni ja Roosaare arendatav SpaceCube'i projekt, mille tulemusena ehitatakse vanast Mustamäe telefonijaamast üürielamu, kus on 33 korterit suurusvahemikus 12–32 ruutmeetrit. "Oleme suutnud sellest ära müüa juba 70 protsenti ja seda nii, et silmanähtav ehitustegevus pole veel alanud, käivad alles lammutustööd," rõõmustas Aron. "Väga paljud maksavad kohe ka vähemalt poole korteri maksumusest sisse," lisas Roosaare.

Roosaare sõnul eelistaks ta väikese üürikorteri ostmist aktsiatesse investeerimisele.

VÕRDLUS

Keskmine palk tõuseb kinnisvarahindadest kiiremini

muutus võrreldes aasta varasemaga, %

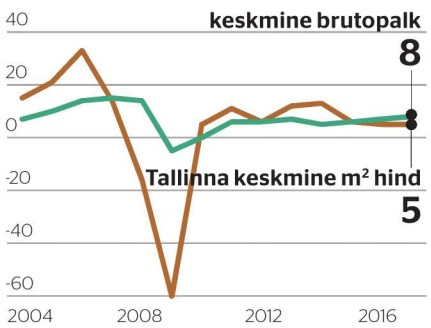

ALLIKAS: KALLE ARON JA MAA-AMET

Äripäeva Akadeemia
Small-talk'i praktikum
4 sammu, kuidas kontakteloovalt suhelda
11.10.2017
Kristel Jalak, Kadri Kõiv
Kolmele kiiremale
339 € (km-ga 406,80 €)
Kehtib kuni 05.09.17
Tavahind: 399 € (km-ga 478,80 €)

Info ja registreerimine: Harri Jõgis / tel: 667 0283 / e-post: harri.jogis@aripaev.ee / akadeemia.aripaev.ee

"Viimastega on oluliselt lihtsam raha kaotada," oli ta veendunud. "Kinnisvaras saab läbi mõelda, kuidas hirmude ja riskide realiseerumist vältida ning ise oma käekäiku mõjutada, samas kui näiteks Enn Panti ja Tallinki juhatust mõjutada on suhteliselt võimatu," lisas Aron.

Seejuures rõhutab Roosaare, et alustama peaks kohe, sest nii on võimalik koguda kapitali krahhi ajaks, mil kinnisvara hind kukub. "Ideaalis võiks olla nii, et buumi tipus müüd oma korterid kalli raha eest ära ja ostad seejärel odavalt kokku," märkis ta.

Veel peab Roosaare heal ajal alustamise eeliseks võimalust luua kontakte ja omandada kogemust. "Kui alustada majandussurutise ajal, ega siis keegi niisama laenu anda ei taha, eriti kui pole kinnisvaraäris kogemust," arvas ekspert. "Sellepärast on vaja kogemust ja tutvusi," ütles Roosaare.

Väikesed korterid kui riskimaandus

Roosaare ja Aron eelistavad arendada ja välja üürida väikeseid kortereid alates 12 ruutmeetrist. "Väikesed korterid on üldise majandusolukorraga vastupidi liikuvad instrumendid – kui Etalon panustab volatiilsusindeksi tõusule, siis meie väikestele üürikorteritele," selgitas Roosaare. "Kui majandusel läheb hästi, siis loomulikult liigutakse 12 ruudu pealt 16 ruudu peale ja 16 ruudu peal olijad hakkavad maja ostma – krahhi tingimustes on protsess vastupidine."

Seda, et väikestesse üürikorteritesse kolitakse ajutiselt ning suuremate vajaduste teke sunnib üürnikud tihti vahetuma, investorid ei karda. "Üürnikud, jah, vahetuvad sellist tüüpi korterite puhul kiiremini – piir läheb sealt 12 ruudu pealt," tõdes Aron. "Kui 16 ruudu peal saab peaaegu normaalselt elada ka kahekesi, siis 12 ruutmeetriga on nii, et kui üürnik leiab partneri, siis on minek ja uus kodu."

Üürnike kiire vahetumine suurendab aga halduskoormust, kuid ka selle vastu on Aron suutnud end kaitsta. "Halduskoormuse suurenemine on omanikule ka võimalus – kui maaklereid mitte kaasata, saab korteri väljaüürimisel ikkagi võtta väikest lepingutasu, mis jääb alla maakleri nõutavale," kirjeldas ta üht võimalikku lahendust ajakulu kompenseerimiseks. "See katab töötunni ja pingutuse ära ning kui üürnik tihti vahetub, saab varsti endale juba väikese viimase hetke Türgi reisi lubada."

Hinnatõusuga ei maksa ehmatada

Sellegipoolest leidis Aron, et üürnike püsimise nimel saab ka ise palju ära teha. "Elamine tuleb mugavaks teha, tuleb saavutada see, et väikeses korteris miski üürnikku ei hammusta," arvas ta. Samuti kuulub Aroni põhimõtete hulka see, et häid üürnike ta hinna tõstmisega ei traumeeri. "Kui peletad üürniku minema ja juhtub, et leiadki paari nädala pärast uue, siis oodatav võit võib vahepeal aset leidnud vakantsuse tõttu ära kaduda."

Võimalikku ohtu näeb Roosaare aga selles, et turg võidakse üle valada ebamõistlike kinnisvaraobjektidega. "Võime ise konservatiivsed olla ja teha mõistlikke investeeringuid, kuid see ei takista teistel turgu ebamõistlike objektidega täis valamast," märkis ta. "Seda eriti siis, kui seadustik muutub selles suunas, et igaüks saab väikeseid tubasid ehitada ja turu nii üle ujutada."

Sellegipoolest julgustab Aron üürikorteritesse investeerima ning esimest sammu astuma, kuid rõhutab, et seejuures tuleb hoolikalt läbi mõelda, kuidas oma riske korrektsiooni ajal maandada. "Tuleb mõelda, kas ollakse konkurentsivõimeline ka siis, kui turule tuleb palju uusi kortereid," rääkis ta. "Konkurentsivõimet mõjutavad peamiselt piirkond ja korteri seisukord – kui soetada üürikorter kesklinna või ülikoolide lähedale, ei saa väga mööda panna," arvas ta.

Kindlasti tuleks Aroni sõnul vältida vanade ja kõrgete kommunaalmaksetega korteri soetamist. "Tiheneva konkurentsi tingimustes võetakse kõigepealt ära uued ja ilusad ning madalate kommunaalidega elamispinnad," selgitas ta. "Tihti ei soovita elada Stalini-aegses hruštšovkas, kus keegi praeb üleval sibulat ja kõrval keegi jaurab," põhjendas ta seda, miks näiteks SpaceCube'i projekti puhul keskendutakse tehnoloogialinnakus töötavale noorele inimesele. Ta lisas, et inimesed teevad otsuseid emotsioonide ajel, kuid põhjendavad neid hiljem endale ratsionaalselt.

Aron leiab, et kui liigselt korrektsiooniohtu karta, võib see samuti negatiivselt mõjuda. "Aitab see, kui püüda vähem tõmmelda ning lasta lahti soovist midagi tohutult alla turu hinna osta – lihtsam on endale tunnistada, et kesklinnas teenib täna 5–6protsendilist tootlust ning sellega leppida," leidis ta. "Vastasel juhul võid head investeeringut otsima jäädagi, möödub aastaid ning sa pole ikka kuhugi jõudnud – ideaalset tehingut oodates võib pool elust mööda minna," põhjendas Aron, miks ka liigne kartlikkus on risk.

Iibe pärast ei muretse

Roosaare toob ühe riskina välja ka Eesti demograafilise seisu. "Olen mures rahavstikupüramiidi pärast – praegune buum on tuginenud laulva revolutsiooni lastele, kes hetkel tarbivad – samas on ülikoolis õppijate arvu pealt näha, et tudengite arv on vähenenud," vihjas ta, et see võib tehnoloogialinnakutesse rajatavate üürimajade klientide arvule halvasti mõjuda.

Rahvastiku vähenemisest tulenevaid probleeme aitab aga tasakaalustada sisserränne. "Väga palju on juurde tulnud välistudengeid ning IT-l põhinevaid *start-up*'e, mis inimesi Eestisse meelitavad," rääkis Roosaare. "Eelmisel aastal oli rändesaldo positiivne – kuigi päris palju eestlasi läks ära, tuli muudest riikidest inimesi asemele – näiteks Stroomi residentsis, kus meil on 21 korterit, on pooled juba välismaalased, peamiselt Aafrikast, Lõuna-Ameerikast, Ukrainast ja Valgevenest," lisas Aron.

Roosaare sõnul ei tasu muretseda ka sellepärast, et huvi kinnisvarakoolituste vastu on suurenenud. "Kõik, kes seal osalevad, ei hakka tavaliselt kinnisvarainvestoriks, paljud käivad pikalt inspiratsiooni kogumas," rääkis ta.

LITECOIN

Järjekordne krüptoraha on rallima hakanud

Krüptoraha litecoin on viimasel aastal tõusnud 1400% võrra ning on kerkinud üle 64 dollari, vahendas CNBC.

Veel jaanuaris maksis üks litecoin veidi enam kui 4 dollarit. Praegu jääb hind 61,28 dollari juurde.

Litecoini looja on Charlie Lee. Praegu on tegu suuruselt viienda krüptorahaga bitcoini, ethereumi, bitcoin cashi ning ripple'i järel. Bitcoini väärtuseks hinnatakse 72,4 miljardit dollarit, litecoini omaks 3,28 miljardit dollarit. Sarnaselt bitcoiniga kasutab ka litecoin plokiahela tehnoloogiat.

Bitcoinil ning litecoinil on ka mõned erinevused. Näiteks on praegu ringluses kokku 52,6 miljonit litecoini, samas bitcoine on ringluses 16,5 miljonit.

Lisaks võtab litecoiniga tehingute tegemine vähem aega kui bitcoiniga. Esimesel juhul jääb see CNBC andmeil 2 minuti juurde, samas bitcoini puhul 100 minuti juurde.

Litecoini looja Charlie Lee on intervjuus öelnud, et näeb tulevikus litecoini kerkivat bitcoini järel teisele kohale. Sealjuures märgib ta, et bitcoin hakkaks olema justkui kuld ehk midagi, mida inimesed hoiavad, aga mida nad ei kasuta maksevahendina. Samas litecoin hakkab tema prognoosi kohaselt üha rohkem levima, kuna tehingud toimuvad kiiremini ja on ka odavamad.

Tänavu on rallinud ka ethereum ja ripple. Peale selle on märkimisväärne, et pea 18% litecoinidest on ostetud bitcoinide eest.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,75	0,75	1,15	1,25	1,35	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,10	0,10	0,30	0,60	0,90	1,50	1,70	1,80	2,00	100/200 (4)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,10	0,15	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501, www.versobank.com
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

FONDID

REKLAAM

LHV Varahaldus

29.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,61	1,61	1,61	2,33	1,93	2,38	3,64	4,09	722 329 352
Pensionifond M, EUR	1,27	1,27	1,27	1,42	1,48	1,23	3,05	3,57	88 674 038
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,37	-0,63	-1,71	1,22	2,12	64 925 523
Pensionifond XL, EUR	1,42	1,42	1,42	2,73	2,84	4,10	4,42	4,99	126 181 469
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	0,91	-0,45	-0,93	1,21	2,21	20 866 046
Täiendav Pensionifond, EUR	1,65	1,67	1,67	2,88	4,35	6,22	6,06	6,35	13 983 701
LHV Pensionifond Indeks	0,66	0,66	0,66		-1,07	-	-	-	5 516 998
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,68	0,68	0,68		2,26	-	-	-	1 064 487
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,78	0,79	0,79	1,58	-0,92	-1,53	0,08	1,03	537 581
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,53	11,65	11,65		2,75	4,79	-9,61	8,02	11 446 527,76
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,08	10,18	10,18		7,46	15,71	7,36	5,16	3 680 410,58
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,44	6,50	6,50		7,46	15,71	7,36	5,16	-

Nordea Pensions Estonia

29.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,10	1,10	1,10	6,03	-0,17	1,94	2,43	4,06	214 434 742,40
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,94	0,94	0,94	9,15	-1,36	3,21	3,54	5,13	29 130 430,94
Nordea Pensionifond B, EUR	0,99	0,99	0,99	3,74	0,57	0,35	1,48	2,67	23 898 243,30
Nordea Pensionifond C, EUR	0,89	0,89	0,89	2,02	0,37	-1,36	0,99	1,8	13 483 921,55
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,45	1,48	1,46	12,15	-2,55	4,67	4,25	6,68	10 542 047,00
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	3,20	0,2	0,04	1,95	2,84	2 384 764,55

Trigon Asset Management

29.08

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Trigon Balti Fond C, EUR	21,83	22,60	22,16	7,37	16,13	22,83	19,16	13,36	5 378 249,85
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	34,84	36,07	35,37	11,57	27,00	37,73	11,46	13,93	160 464 870,71
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	22,97	23,79	23,32	21,51	-6,21	23,37	13,51	3,11	9 114 120,70

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

MAJANDUSKASV

USA tõus oodatust suurem

USA majanduskasv teises kvartalis oli oodatust parem, küündides 3%-le, vahendas MarketWatch.

Analüütikud olid oodanud tulemust 2,8% juurde. Tänavu esimeses kvartalis kasvas USA majandus 1,2% jagu. Ökonomistid prognoosivad, et ka kolmandas kvartalis peaks majanduskasv jääma 3% juurde. Viimane kord, mil USA majanduskasv jäi aasta sees kahes kvartalis enam kui 3% juurde, oli 2014. aastal.

Peamine põhjus, miks majanduskasv oodatust parem oli, peitub peamiselt tarbijate kulutuste suurenemises. USA valitsus oli prognoosinud kasvu 1,9% juurde. Selgub aga, et ameeriklased kulutavad toodetele ja teenustele rohkem kui arvatud.

3,3

protsendi võrra on teises kvartalis aastataguse ajaga võrreldes suurenenud USA tarbijate kulutused.

Lisaks tarbimisele suurenesid ka ettevõtete investeeringud, sedapuhku 0,6% võrra. Prognoos oli sarnaselt eelnevaga oodatust kehvem, jäädes 0,4% juurde.

Oodatust paremad majandustulemused on vesi USA presidendi Donald Trumpi veskile. Trump on teadupärast lubanud erinevaid maksukärpeid ja -soodustusi ning ka investeeringuid taristusse. 3% majanduskasv aitaks tema plaanide täitumisele kaasa.

ÄRIPÄEV.EE

toimetaja Juhan Lang
tel 667 0097
toimetajad@aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Ootuste asemel tühjad pihud

Olen jälginud põnevusega Statoili proovipuurimisi Barentsi merel, kus peaks olema Norrale uus musta kulla läte.

Mere kaguosa on suurim seni veel läbi luuramata ala. Piirkonnas arvatakse olevat 65% Norra veel avastamata naftavarudest.

Paraku tuli näpust võtta. Teisipäeval teatas Statoil, et ka neljas tänavune proovipuurimine, millega seoses olid ootused kõige suuremad, luhtus. Naftat ei leitud ja gaasi oli nii vähe, et tootmine ei tasuks ennast majanduslikult ära.

Loomulikult reageeris pettumusele ka Statoili aktsia, odavnedes teisipäeval pea 2%. Veelgi suurema põntsu sai Statoili partner nendes ettevõtmistes – Rootsi Lundin Petroleum, mille aktsia varises Stockholmi börsil üle 7%.

Statoili naftaluure pealik Jez Averty veel siiski meelt ei heitnud. Tuleval aastal on plaanis luuret jätkata ning teha niisama palju proovipuurimisi kui tänavu. Tagasilööki kommenteerides osutas ta, et Põhjamere Norrale kuuluvalt alalt nafta leidmiseks kulus kuuekümnendatel aastatel üle 30 proovipuurimise.

Närivad kõhklused

Kuid jah, eks ta kõhklusi lisab, kas Barentsi merest ikka saab seda Norra järgmist suurt nafta- ja gaasimaardlat. Lisaks need kõhklused, mis on laiemalt naftasektori tulevikuväljavaadetega seotud – kas väheneva nõudluse tingimustes on sellise keerulise logistikaga piirkonnas tootmise arendamisel potentsiaali.

Naftaluure kulude pärast ma aga ei muretse. Need maksab suuresti kinni Norra maksumaksja. Selle üle küll nurisetakse, et kuidas riik ikka naftatööstust niimoodi toetab. Kuid tööstus annab vastu, et just see majandusharu aitab Norra heaoluühiskonda ülal hoida.

Statoilil on Barentsi meres töös Castbergi maardla, mille puhul on positiivne, et Statoil on suutnud oma tootmiskulusid väga jõuliselt vähendada. 80 dollarilt barreli nafta tootmiseks 35 dollarile.

Norras on naftatootmine aastatuhande alguse tipust poole võrra vähenenud. Selle üle rõõmustavad looduskaitsjad, kelle arvates ei kannata Arktika uut Norra naftatoodangu suurendamist välja. Nafta- ja gaasitööstuse tulevik on arutusel ka Norras 11. septembril toimuvate parlamendivalimiste kampaanias. Osa parteisid leiab, et Norra peaks sõltuvust naftast ja gaasist vähendama. Tegelikult teevad seda ka kütusefirmad, sh Statoil, plaanides kasvatada taastuvenergia investeeringud aastaks 2030 praeguselt 5% pealt 15–20%-le.

> **Dividende maksis Statoil, hambad ristis, ka siis, kui nafta hinna languse tõttu kitsas käes oli.**

HIND

2014. aasta tppudest püsib Statoili aktsia veel kaugel

Norra kroonides

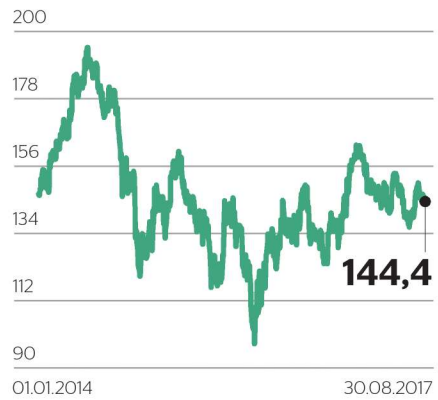

ALLIKAS: BLOOMBERG

Tahaks võib-olla juurde osta

Mina sain Statoili aktsia oma portfelli soodsalt ja olen mõtisklenud, et seda võiks juurdegi osta. Hea dividendiaktsia. Dividende maksis Statoil, hambad ristis, ka siis, kui nafta hinna languse tõttu kitsas käes oli.

Vaatasin, et Bloombergi koondatud soovitused jagunevad osta, müü ja hoia vahel enam-vähem võrdselt, kuid enim on ostusoovitusi. Aktsia hinnasihiks on 149,57 Norra krooni. Eile kauples aktsia kerges rohelises veidi pealpool 144 Norra krooni taset.

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

–0,32%

väärtus 284 656,04 eurot
51% aktsiad / **43%** raha / **6%** võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Baltic Horizon Fund	**0,76**
Statoil	0,21
Microsoft	0,19
Apple	0,15
Olympic EG	0
Berkshire Hathaway B-aktsia	–0,04
Lerøy Seafood	–0,20
iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	–0,24
Apranga	–0,73
Tallink	–0,87
Ryanair	**–1,24**

Viimased tehingud

Ostis: 19. juunil 100 iShares MSCI Brazil Capped (EWZ) osakut hinnaga 30,91 eurot osaku kohta. Tehingusumma oli 3091,20 eurot. Teenustasu oli 14,13 eurot.
Müüs: 11. mail 210 Lerøy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 €. Teenustasu oli 15,06 €.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

1272,50 **-0,25%** ▼

perioodi kõrgeim	1277,47
perioodi madalaim	993,78

BÖRS

Pank langetas Nordeconi hinnasihti

Swedbank langetas Nordeconi hinnasihti, seda hoolimata teise kvartali tugevast käibe kasvust. Panga hinnangul on Nordeconi aktsia õiglane hind nüüd 1,4 eurot, varem oli ehitusettevõtte hinnasiht 1,45 euro juures.
Swedbank toob analüüsis välja, et kuigi Nordeconi tulemused ületasid teises kvartalis nende ootusi 23 protsendi võrra, jäid marginaalid siiski nende oodatule alla. Selle taustal kasvas aga ehitusturg aasta esimeses pooles 24 protsendi võrra. See muudab aga teisi ehitusettevõtteid konkurentsivõimelisemaks.
Positiivse poole pealt ootab Swedbank mitme Nordeconi portfellis sisalduva objekti valmimist, mille müük aitaks ettevõttel aasta lõpuks vähendada oma netovõlga 10 miljoni euroni.

PANE TÄHELE

Kuld pole enam turvasadam. Allianzi majandusnõunik Mohamed El-Erian toob põhjustena välja keskpankade rahatrüki, mis moonutab alusvara hinda ning suurema teenimisvõimalusega krüptorahade tuleku.

Hoolimata Läti ravimitootja Grindeksi soliidsetest poolaastatulemustest – puhaskasum suurenes pea 50% – on aktsia kukkunud kahe päevaga 8,9 eurole.

Krüptoraha Litecoin on rallinud aasta algusest 1400 protsenti, enam kui 60 dollarile.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 30.08

USD

Nafta IPE, bbl	51,50
Nafta NYMEX, bbl	46,00
Mootoribensiin, t	570,25
Diislikütus, t	490,65
Kerge kütteõli, t	475,00
Masuut (1% väävel), t	312,00
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,983

Põllumajandus 30.08

nael = 453,59 g

Kohv NYBOT, USc/nael	125,90
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	378,00
Kakao NYBOT, USD/t	1913,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	139,00
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	368

Värvilised metallid 29.08

USD/t

Alumiinium LME	2104
Vask LME	6813
Plii LME	2390
Nikkel LME	11790
Tina LME	20380
Tsink LME	3115

Väärismetallid 30.08

USD/unts, unts = 31,105 g

Kuld COMEX	1310,01
Plaatina NYMEX	992,22
Pallaadium NYMEX	930,67
Hõbe COMEX	17,45

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,511
Bulgaaria leev	BGN	1,956
Hiina jüaan	CNY	7,947
Hongkongi dollar	HKD	9,427
India ruupia	INR	77,134
Jaapani jeen	JPY	130,860
Kanada dollar	CAD	1,504
Korea won	KRW	1353,800
Norra kroon	NOK	9,292
Poola zlott	PLN	4,268
Rumeenia leu	RON	4,597
Singapuri dollar	SGD	1,628
Suurbritannia nael	GBP	0,930
Šveitsi frank	CHF	1,139
Taani kroon	DKK	7,439
Tai baat	THB	39,963
Tšehhi kroon	CZK	26,142
Türgi liir	TRY	4,147
Ungari forint	HUF	305,320
USA dollar	USD	1,205

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▲
9,5115

EUR/RUB ▼
69,9130

BÖRS

Tallinn 30.08

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,420	1,43	2 698	-	-8,1%	0,87	0,7%
Baltika	0,291	-1,36	678	-	-1,2%	2,56	0,0%
Ekspress Grupp	1,330	0,00	-	9,0	9,1%	0,82	4,5%
Harju Elekter	4,330	0,00	34 375	2,8	47,1%	1,31	4,2%
LHV Group	11,600	-0,85	29 993	15,5	21,0%	3,26	1,3%
Merko Ehitus	9,640	1,58	6 008	22,8	6,1%	1,40	4,3%
Nordecon	1,280	0,79	1 024	23,8	5,1%	1,21	7,0%
Olympic EG	1,880	0,00	42 783	9,0	29,0%	2,62	5,3%
PRFoods	0,528	1,54	19 450	46,6	1,9%	0,90	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,360	0,00	-	-	-2,7%	1,54	0,0%
Silvano FG	2,770	0,36	10 487	11,0	22,8%	2,52	7,2%
Skano Group	0,588	-1,01	251	-	-23,0%	0,58	0,0%
Tallink Grupp	1,140	-0,87	86 028	17,7	5,3%	0,94	2,6%
Tallinna Vesi	12,400	0,00	140 579	11,0	23,8%	2,62	4,4%
Tln Kaubamaja	9,760	-0,20	23 075	15,5	15,4%	2,38	6,5%
Trigon PD	0,620	0,00	-	-	-2,1%	1,16	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,320	0,76	14 624	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 30.08

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	8,90	-2,73	7,3	0,7	-
Latvijas Gaze	9,28	0,11	23,4	1,1	-
Olainfarm	10,90	-0,91	12,7	1,5	-
SAF Tehnika	6,52	-1,36	12,5	1,6	-

Helsingi 30.08

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,69	0,60	19,1	4,5	2,4
Citycon	2,25	0,63	16,1	0,9	6,2
Elisa Comm.	36,03	1,01	18,3	6,5	4,2
Finnair	9,40	1,84	-	1,8	-
Fortum	15,03	0,74	35,0	1,1	-
HKScan	3,22	0,00	-	0,5	5,0
Kesko	44,64	0,72	26,3	2,2	4,5
Neste Oil	36,88	2,05	-	2,4	3,5
Nokia	5,19	0,88	-	1,7	-
Olvi	31,80	0,95	17,7	3,3	2,4
PKC Group	23,55	-2,00	36,18	3,6	-
Stockmann	6,32	-2,02	-	0,4	-
Stora Enso	10,97	1,11	-	1,5	-
UPM Kymmene	21,72	0,88	-	1,4	4,4
YIT	7,31	0,62	121,8	1,7	3,0

Vilnius 30.08

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,73	-0,73	-	3,1	5,9
Invalda	4,700	0,00	-	-	-
Linas Agro	0,723	0,00	32,6	0,7	-
Panevezio Statybos	1,320	1,54	-	0,6	-
Siauliu Bankas	0,583	0,17	2,8	1,3	-
Snaige	0,281	-6,33	-	0,6	-

PRFoods ▲
+1,54%

Grindeks ▼
–2,73%

LOE VEEBIST
Värsked börsiuudised ja turuülevaade:
www.aripaev.ee/investor

reklaamitoimetaja Marina Altmaa
tel 667 0161
marina.altmaa@aripaev.ee

28. septembril 2017 Nordea Kontserdimajas

MAJANDUSKONVERENTS

Äriplaan 2018

Homsest kallim!

Juba 500 juhti on sooduspileti ostnud

ära kuluta konkurentidest rohkem!

IT-ettevõtte MarkIT asutaja ja juht
Andres Agasild

Starship Technologies kaasasutaja
Ahti Heinla

Suurettevõtja ja investor
Ain Hanschmidt

Suurettevõtja ja kirjanik
Armin Kõomägi

Elukogenud ja karastunud ettevõtjate plaanid ühel päeval ja ühel laval

Registreerimine veebis **ariplaan.aripaev.ee** või Marili Niidumaa marili@aripaev.ee

Korraldaja:
Äripäev

Toetajad

MarkIT, Moller Auto, Creditinfo, Coca-Cola HBC Eesti, Aquaphor, Tallinna Tehnikaülikool

Äripäev
Neljapäev, 31. august 2017
nr 153 (5751) 3 eurot
ISSN 1406-2585

McLOUIS
www.mclouis.com

MOBILVETTA DESIGN
www.mobilvetta.it

ROLLER TEAM
www.rollerteam.it

MOTORHOME.ee
MATKAAUTODE MÜÜK JA RENT

MOBILVETTA, MCLOUIS, ROLLER TEAM matkaautode ametlik maaletooja
Matkaautode varuosad ja tarvikud

Telli ja broneeri oma matkaauto uueks hooajaks.
Tule tutvu kohapeal olevate Mobilvetta matkaauto mudelitega!

www.motorhome.ee | Tabasalu, Harjumaa | info@motorhome.ee | tel. +372 508 4767